HALLO HALLO

MEDLEMSBLAD FOR NORSK RADIOHISTORISK FORENING

NR. 139(3/17) 33.ÅRGANG SEPTEMBER 2017

Dobbelt telegraflinje-relé for å forsterke signalene over lange linjer.
Produsert av verksted Trygve Gudem, Kristiania. 1918-1924.
(Foto: Tore Moe Namsos)

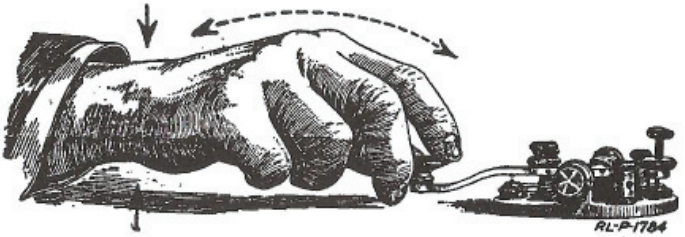

ISSN 0801-9800

Våre morsenøkler

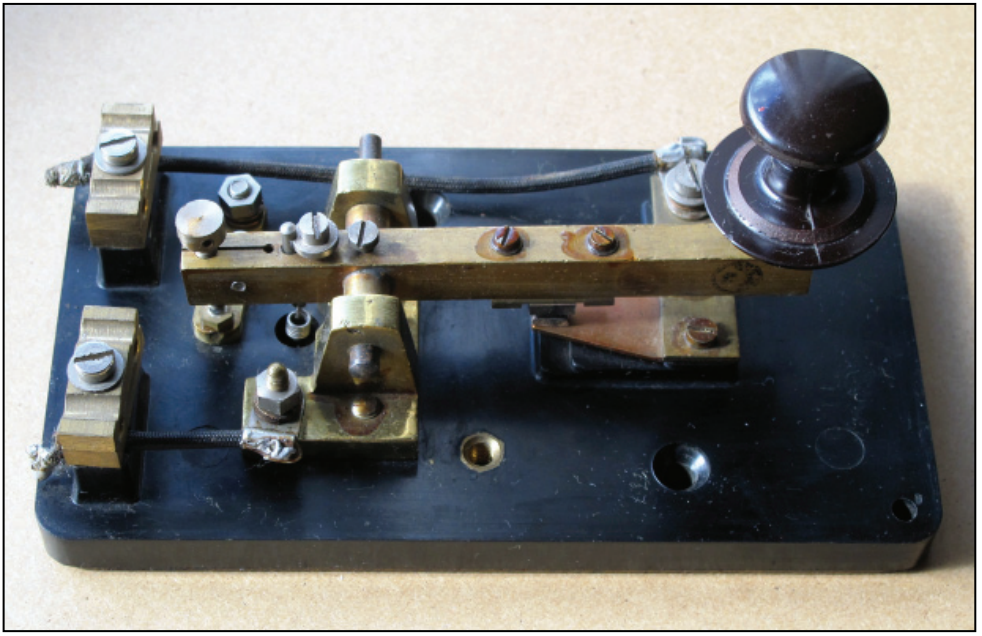

Marconi nøkkel type D, No 10A/7373 Air Ministry UK. Nøkkelen er ment brukt på bakken, på flyplass e.l. Produksjonsår er ukjent, men sannsynligvis 2.VK.
(Foto: Jørgen Fastner)

HALLO HALLO

MEDLEMSBLAD FOR NORSK RADIOHISTORISK FORENING

Stiftet 15. November 1979

NRHFs adresse: **Norsk Radiohistorisk Forening**
Mekanikerveien 32
0683 Oslo

Telefon: **22 75 62 11**
Hjemmeside: **http://www.nrhf.no**
Epost : **nrhf@nrhf.no**

Organisasjonsnr.: 889 909 072
Bankgiro: 7877.08.68970
NB! Egen bankgiro for medlems-kontingent: 7114.05.48108

Åpent hus hver tirsdag kl. 18.00 - 21.00

TILLITSVALGTE:

Styret:
Formann: Tor van der Lende
Kasserer: Jan-Helge Øystad
Sekretær: Roar Veum
Styremedlem: Rolf Otterbech.
Varamann: Just N Qvigstad

Redaktør Hallo-Hallo:
Tore Moe Namsos, Vestgardsvegen 122, 2340 Løten.
Epost: radio.la5cl@gmail.com

Katalogkomiteen:
Jens Haftorn, Bjørn Lunde.

Field-Day komite:
Hans Sæthre, Erik Andersen

Kontaktperson for Radiohistorisk Nett:
Hans Sæthre
Epost: radionett@nrhf.no
Frekvenser:
3.965 MHz
6.775 MHz
30.700 MHz
31.300 MHz
31.400 MHz
38.800 MHz

Amatørradiokoordinator:
Arnfinn M. Manders LA2ID
Tlf. 98 46 37 70, E-post: arnfman@online.no
Treffes også på antikknettet.
Antikknett for radioamatører:
3.510 MHz, CW, fredag kl. 0845
145.550 MHz, FM, mandag kl. 2100
51.600 MHz, AM, mandag kl. 2100

Salg komponenter:
Epost: bestilling@nrhf.no

Salg rør:
Epost: ror@nrhf.no

Salg katalogark og skjemaer:
Epost: skjema@nrhf.no

Medlemskap:
Epost: medlemskap@nrhf.no

Auksjonssaker:
Epost: auksjon@nrhf.no

Annonser på NRHFs hjemmesider:
Epost: **salg@nrhf.no**

Deadline for stoff til neste nr. er 24. oktober. **Neste nr. beregnes utkommet 5. desember.**

ISSN 0801-9800

INNHOLD:

Siden sist av Tore Moe Namsos 4
Bulls Multiplekser av Kåre Kristiansen 7
Spolebåndspillerens – Kassettspillerens Venner (6) av Marek Wlosek 11
RadiOnette i dag hos ELKJØP av Fredrik Hildisch 15
Vi var der; Under Tryvannstårnet av Tor van der Lende 19
Maxim Memorial Station W1AW av Tore Moe Namsos 24
Surplus Vintage Radio Test in Europe 28
Tors hjørne av Tor van der Lende 33
Rare Vakre Krystallapparater av Tor van der Lende 34
Radioer jeg har møtt av Tor van der Lende 37
Besøk hos Ragnar Tellefsen i Arendal av Tor van der Lende 40
Leserinnlegg 51
Annonser 54
Verksted Trygve Gudem Av Tore Moe Namsos 55

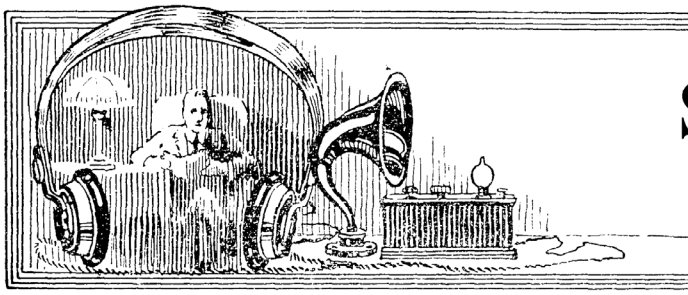

SIDEN SIST

av Tore Moe Namsos

Aktiviteter
Det har vært sommerferie og ikke så stor aktivitet i foreningen siden sist. Men mange har vært på ferieturer og besøkt radiohistoriske steder og museer.
Håper vi får bilder og reportasjer fra noen til neste nummer. Og det har vært flere «radiohentinger» som har krevd sitt, av mannskapene. (stort sett styret)

Den europeiske sambandstest (Surplus Vintage Radio Test in Europe)
For radioamatører med eget kallesignal, og som driver med militære radiosett, kommer det snart en mulighet til å teste disse mot tilsvarende stasjoner nedover i Europa. Redaksjonen har mottatt et invitasjonsbrev fra Mathias Neuss, DJ7RS, som inviterer alle radioamatører som har operativt militært radioutstyr, og da spesielt historisk utstyr, til å delta i en større test som foregår **de to siste ukene i oktober.** Testen foregår på 80 og 40 meter, med cw, am og ssb. Jo eldre utstyret er, desto bedre er det. Men det er også lov å bruke moderne utstyr.
Jeg regner med at det er mange av våre medlemmer som vil være med på dette. En fordel er at det ikke er bundet til noen bestemt dato eller klokkeslett, kun at det foregår hele døgnet i disse to ukene.

Finn frem 19- og 22-settene, ex-tysk utstyr og alt annet militært dere måtte ha og sleng ut et kallesignal.
(Se s. 28-32 for nærmere detaljer.)

Facebook
Vi har nå 1526 personer som deltar aktivt på NRHFs facebook-side.
Da blir det stor aktivitet med mange fine innslag. Ubehagelige kommentarer forekommer ikke, jeg har i hvert fall ikke registrert det. Det dukker opp mange tekniske spørsmål, og de får nesten alltid svar fra kyndige personer.
Vi trodde kanskje at interessen for «vanlige» kringkastingsmottakere hadde gått kraftig ned, men slik er det ikke. Det er veldig mange som samler og restaurerer slike. Noen blir rene praktmøbler. Hvorfor har vi da problemer med å få solgt denne kategori på auksjonene? Jeg har ingen forklaring på det, kanskje noen andre har?

Foreningen har i dag ca. 760 betalende medlemmer, mot godt over 1000 for et par år siden. Det er en negativ trend som vi håper ikke fortsetter. Siden vi har over dobbelt så mange følgere på fb (som jo er gratis) kan man jo saktens spørre seg om dette skyddes de 400 kronene i kontingent. Jeg tror ikke det.

Det å være fullt betalende medlem er noe helt annet enn bare å være på fb.
Man kan delta på auksjoner, kjøpe rør, komponenter og apparater man ikke får kjøpt andre steder, delta på møter og utflukter, og ikke minst man får et utmerket (kremt, kremt) blad med seriøst historisk stoff fire ganger i året som man kan (og bør) arkivere til evig tid.

På fb er det ikke slik. Der er innslagene flyktige. Det er nesten umulig å gjenfinne noe som sto for et par uker siden.
Det forekommer heller ikke artikler på samme måte som i en trykksak. I artikler som skal på trykk blir det alltid nedlagt mye mer arbeid i forhold til et innslag på fb.
Det er dessuten mange av våre medlemmer som ikke er på fb.

Så det er to helt forskjellige media, begge har sine gode sider, men de har helt forskjellig formål.

Neste offisielle møte
Det er julemøte den 12. desember. (Da er julen ei så fjern)

Ha en god høst!
TMN

Willy Skoland

Den 30. juli i år døde vårt medlem nr.1530, Willy Skoland i sitt hjem. Han ble bare 75 år. Av yrke var han tidligere sosialsjef i Hurdal, men bodde i Oslo siden 1991, etter at han ble uføretrygdet.

Det kom temmelig uventet på oss som kjente ham, han var tilstede på vår siste auksjon 22.04. Jeg pratet med ham da, og han var frisk og rask som vanlig. Men han fortalte at nå holdt han på å rydde opp i radiosamlingen sin, og ønsket å selge unna en del.

Det Willy samlet på var profesjonelle kommunikasjonsmottakere. «Jeg har ikke greie på radioteknikk» sa han, men han elsket å lytte på utenlandske stasjoner fra hele verden. Han var språkmektig, og lyttet mye på tyske og spanske stasjoner på kortbølge.

Etter ham er det mange topp modeller som nå kommer til å bli solgt på nettauksjon gjennom foreningen.

Bulls multiplekser

Metode for å sende flere meldinger samtidig over en overføringslinje.

Av Kåre Kristiansen (739)

I en artikkel i Norsk Tidsskrift for Søvæsen for 1901, beskriver kaptein Eidem en mekanisk innretning, oppfunnet av Anders Bull, for å kunne sende telegrafiske meldinger til bare en mottaker selv om senderen er forbundet med flere mottakere, med linje eller med gnisttelegraf. Da var ideen allerede 18. desember 1900 presentert for den elektrotekniske forening i Berlin, 4 dager før Slaby og Arco offentliggjorde sin avstemningsmetode der de telegraferte samtid trådløst til to forskjellige stasjoner på bølgelengdene 140 og 600 m. Bulls apparat ble patentsøkt i England sommeren 1900 (GB190011824A-2) og i USA (681099A-2). Oppfinnelsen ble også publisert i Elektrotechnische Zeitschrift.

Metoden er rent mekanisk og kan benyttes til både til vanlig telegrafi og gnist-telegrafi. Prinsippet er at det sendes ut et antall pulser i en bestemt tidsrekkefølge. På mottakerapparatet, blir disse pulsene markert med et hull for hver puls i en papir-strimmel. Fordi båndet beveger seg med konstant hastighet, vil avstanden mellom hullene svare til avstanden i tid mellom pulsene. Først når hullene befinner seg samtidig under et sett kontaktfjærer, vil strømmen til skriveapparatet sluttes, og markere et punkt. For andre avstander mellom impulsene enn den kontaktfjærene er innstilt på, vil skriveapparatet ikke aktiveres. Prinsippet er vist på figur 1 av senderen og figur 2 av en mottaker.

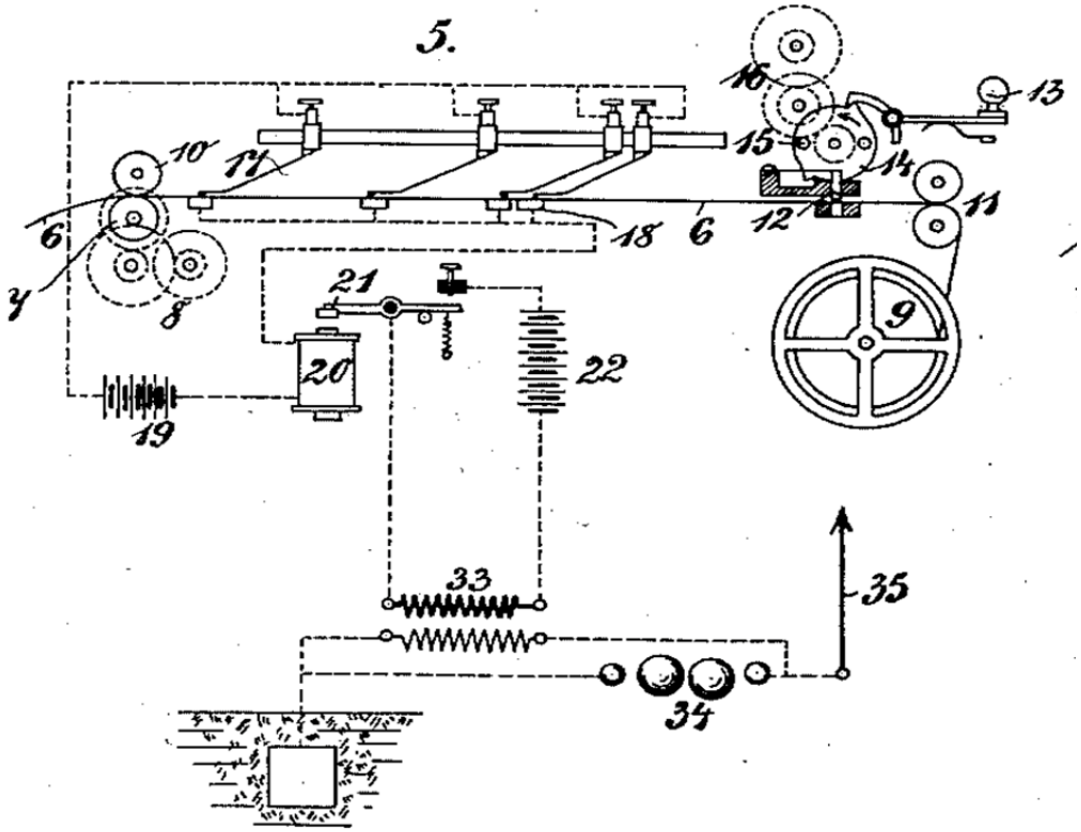

Figur 1. Sender etter Bulls metode. (Kilde: GB190011824)

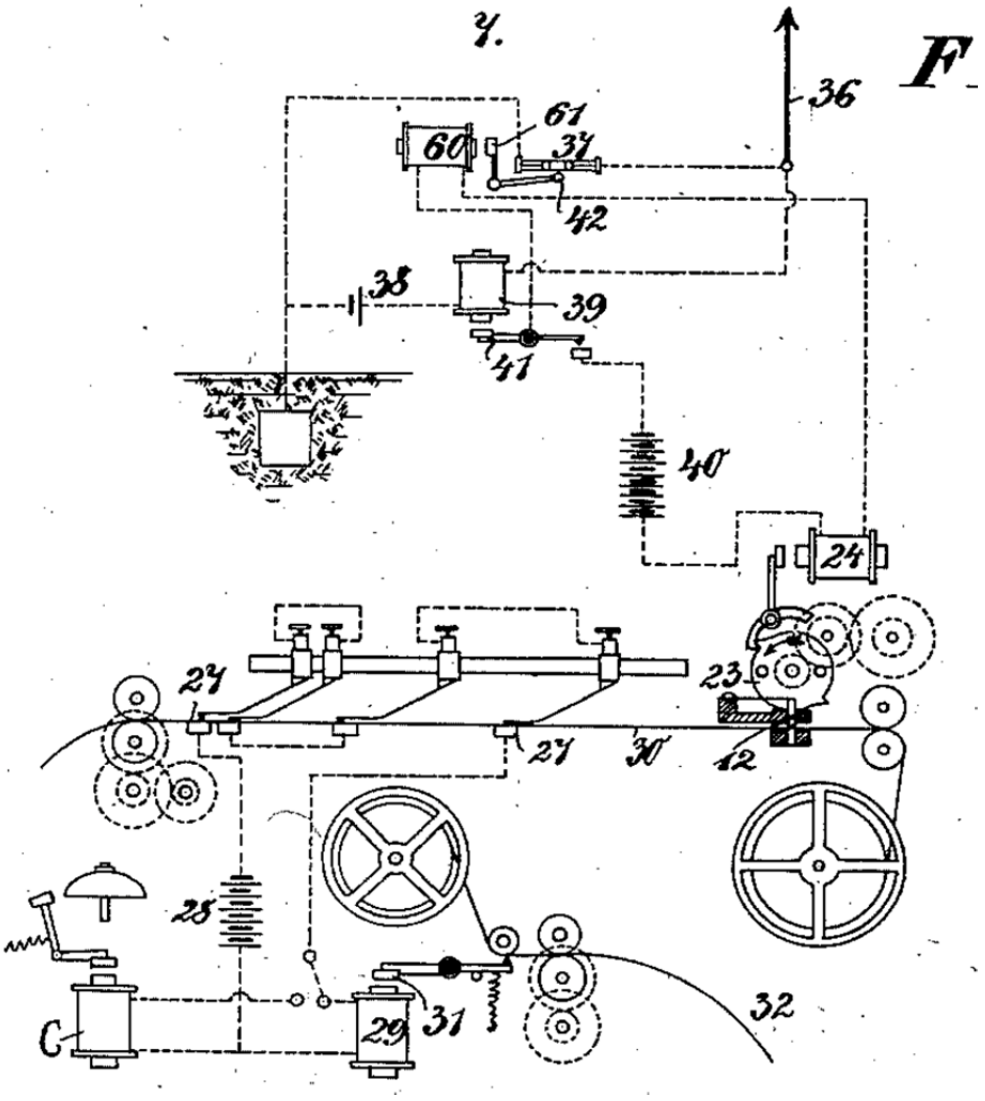

Figur 2. Mottaker etter Bulls metode. (Kilde: GB190011824)

Når nøkkelen (13) trykkes ned, frigjøres sperrehjulet (14) og en av dets knaster trykker stempelet (12) gjennom papirbåndet (6). Ettersom hullet passerer fjærene (17), som kan stilles i valgt avstand fra hverandre, går fjærene gjennom hullet og berører en av kontaktene (18) og slutter strømkretsen slik at elektromagneten (20) tiltrekker ankeret sitt og derved slutter strømkretsen til induksjonsspolen. Derved springer det gnister mellom kulene (34) og derved sendes det ut elektromagnetiske bølger. Disse vil så kunne påvirke kohereren (37) på mottagerstasjonen. I stedet for skriveapparat, er det satt inn en elektromagnet (39), som for hver impuls kohereren mottar, trekker til seg sitt anker som igjen frigjør sperrehjulet (23), som igjen trykker stempelet (12) gjennom båndet (30) og lager et hull. For hver gang et hull i båndet (6) på senderen passerer en av fjærene (17), blir det laget et hull i båndet (30) ved mottakeren. Dette båndet passerer et liknende arrangement av fjærer (21) og kontakter (27) som på avsenderstasjonen.

Kontaktene er koplet i parallell på senderen og i serie på mottakeren. Det fører til at alle kontakter må sluttes samtidig på mottakeren for at pulsen fra mottakeren skal registreres. Med dette apparatet er det viktig at kontaktfjærene på sender og mottaker kan innstilles

nøyaktig. Forholdet mellom båndets hastighet og kontaktenes avstand må være den samme på sender og mottaker. Drivverkene behøver derimot ikke være synkrone.

Selv om flere avsenderapparater er aktive samtidig og båndet (30) i mottakeren derfor får huller fra flere impulsserier, vil skriveapparatet (29, 31) bare reagere på den impulsserie stiftene er innstill for. Dette vil være tilfelle så lenge antallet aktive sendeapparater er mindre enn antallet tidsintervaller i impulsserien. I eksemplet på figuren, med fire kontakter, kan altså tre meldinger formidles samtidig.

Systemet gir bare punkter og ikke streker, og man tenkte seg at prikker ble representert med en puls og streker med flere raske pulser etter hverandre. Overføringshastigheten blir lav med dette systemet ettersom det må sendes flere pulser for å få overført ett tegn i meldingen.

Prinsippet ble videreført i en mekanisk konstruksjon der en unngikk bruken av papirstrimmel. Han plasserte 400 stålfjærer på periferien av en roterende skive. Et trykk på sendenøkkelen brakte ved magnetisk styring en av stålfjærene ut av stilling, og når denne plasserte kontaktfjærer plassert langs skivas periferi, sendes pulser til antennen. Tidsintervallet mellom pulser kunne varieres ved flytting av kontaktfjærene. Mottakerapparatet hadde en rotor som roterte med tilnærmet samme hastighet som senderapparatet. Her var fjærene langs periferien av skiva koplet i serie.

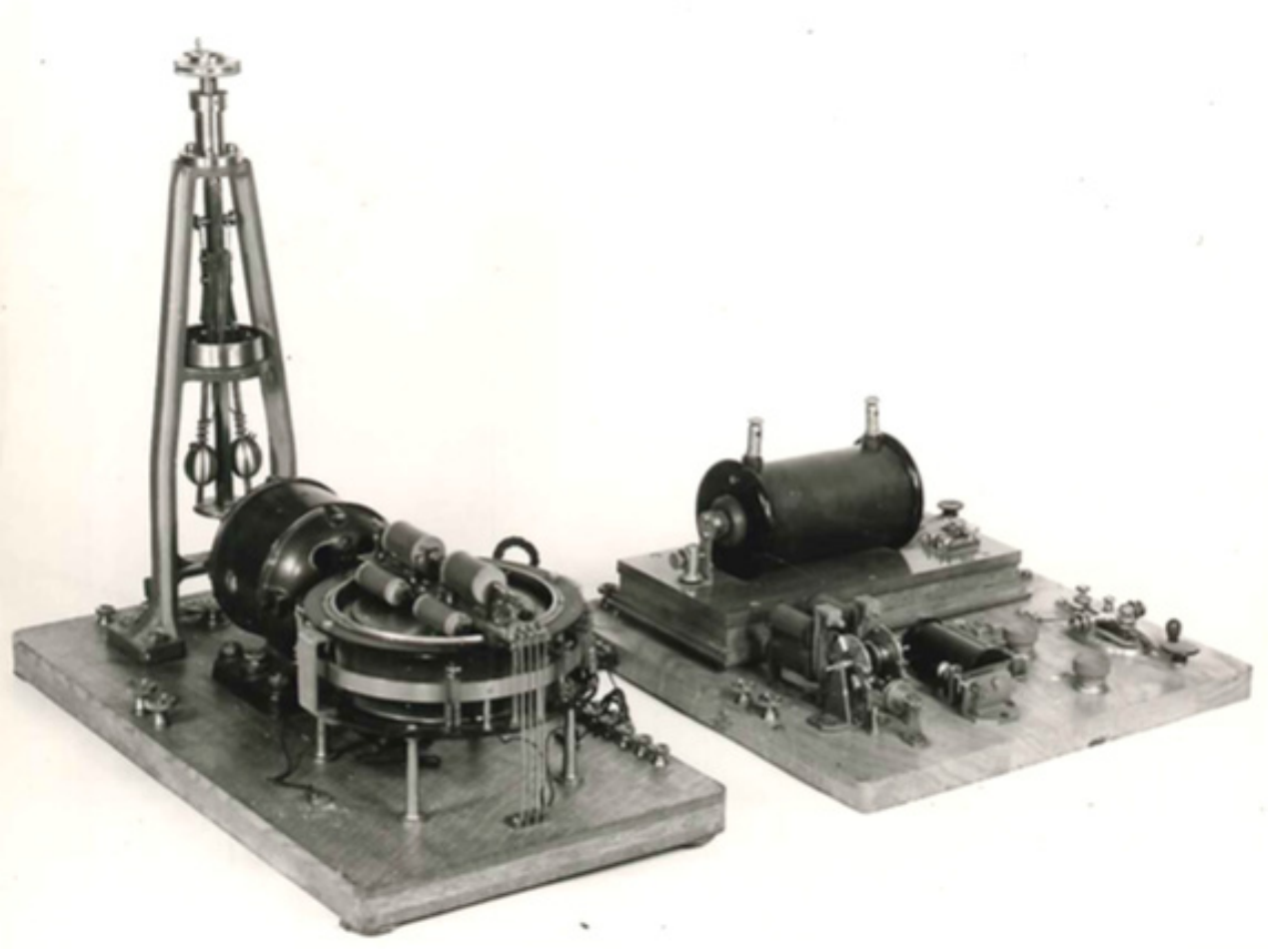

Figur 3. Senderdel.
Kodeenheten med sentrifugalregulator til venstre og gnistsender til høyre
(Kilde: Kartotekkort Teknisk Museum)

13. oktober 1902 ble Bulls apparat demonstrert i Kristiania. Ved disse forsøkene ble det fra en avsenderstasjon ved hjelp av tre nøkler telegrafert uavhengig til tre forskjellige mottagerapparater. Disse stod ved siden av hverandre ved en mottagerstasjon 70 m borte. Ved forsøkene kom meldingene alltid til riktig skriveapparat enda alle papirstrimlene var i gang samtidig mens en vanlig Marconi mottakerstasjon ikke ga ut noe meningsfullt.

Datidens gnistsendere strålte over et bredt frekvensområde, og mottakerne var lite selektive. Flere arbeidet med å omgå denne begrensningen, deriblant, som nevnt, Slaby og Arco som stod bak radiostasjonen marinen kjøpte i 1901. En forsøkte med antenner av forskjellig høyde for å kontrollere rekkevidden for signalene. En annen forsøkte å bruke sendere med forskjellig effekt og derved forskjellig rekkevidde. Bulls apparater ble demonstrert mellom Marconistasjoner både i England og USA i 1903 og 1904, og under vanskelige forhold viste de seg under disse forsøkene mer pålitelig enn ordinær overføring fordi mottakeren ikke så lett lot seg forstyrre av andre sendere. Så snart ´renere´sendere og mottakere med bedre avstemmingskretser og rørforsterkere ble tilgjengelig, var ikke problemstillingen lenger så aktuell. For at meldinger bare skulle bli forstått i den ønskede mottakeren, brukte en da kjente kodebøker.

Kilde for artikkelen er i hovedsak TU 29/1 1903 og patent GB190011824.

Fra Teknikk for alle 1947.

Den alminnelige oppfatningen er at det er Marconi som skapte radioen. Men alt her kan vi slå fast at Marconis oppfinning ble patentanmeldt i juni 1896 — et par måneder etter at russeren Popov hadde kommet med den andre redegjørelsen for oppfinningen sin. Marconi fikk patentsøknaden sin innvilget i juli 1897. Da hadde Popov alt greidd å etablere radioforbindelse mellom en båt på sjøen og en stasjon på land.

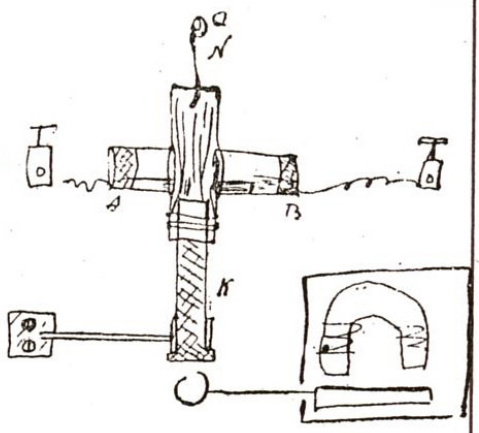

Popovs Tordenregistrator. Verdens første radiomottaker.

Tyskland avslo også Marconis søknad under henvisning til Popovs arbeider.

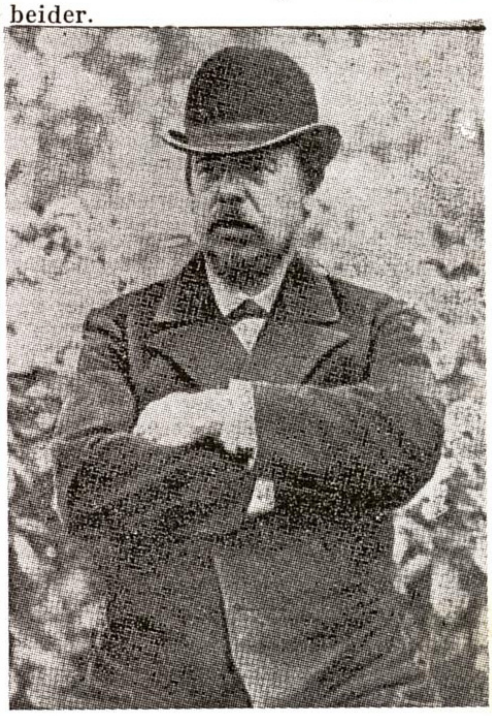

A. S. Popov fotografert på den maidag år 1895 da radioen kom til verden. Den framstående russiske radioforsker Rybkin var hans nærmeste medarbeider.

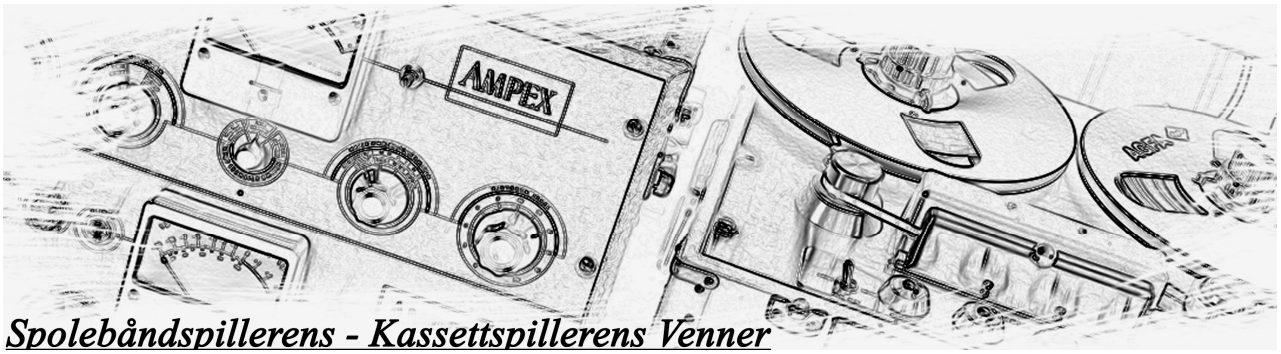

Spolebåndspillerens - Kassettspillerens Venner

Av Marek Wlosek, (2324)

Del 6

I dag vil jeg presentere en interessant kassettspiller fra 60-tallet, produsert året 1965. Her snakker jeg om Siera Bandolett SA 9102T, som er en liten bærbar mono opptaker som hovedsakelig var til å spille inn samtaler, intervju og reportasjer. Den var veldig enkel å bruke.

På denne tiden var den veldig ny i sin klasse og standard compact cassette (som nettopp begynte å vokse), viste ikke så mye håp for dette formatet. Heldigvis er håp ikke nødvendigvis det viktigste og historien gikk en annen vei, der compact cassette formatet ble kongen av markedet i mange år.

Var den produsert i Norge? Det vet jeg faktisk ikke, manualen står skrevet på norsk og den ble importert av TEKNITRON A/S.

Praktisk mikrofon

Den blyantformede mikrofonen med start/stopp bryter er hendig i bruk og meget følsom. Kabelen er innebygget i skulderstroppen, noe som tillater lett håndtering i alle retninger. De hører lyd, kanskje fuglesang eller en stemme, — på et blunk er båndopptakeren klar for opptak.

Batteridrevet

Bandolett behøver ingen oppvarmingstid. Den er alltid klar for opptak eller avspilling. Det trengs ingen ledninger eller kontakter — båndopptakeren er uavhengig av lysnettet. Bandolett drives nemlig av fem små 1½ volts transistorbatterier, som gir opp til 25 timers spilletid.

Med en Bandolett vil De få mange anledninger til utendørs opptak, som f. eks. fra Deres ferier. De vil kunne oppbevare «hørbare» minner. De kan også bruke den til intervjuer, reportasjer, kommentarer og meget annet. Innendørs kan De, hvis De ønsker det, anvende en nettdel og på denne måten forlenge batterienes levetid. Det er ikke nødvendig å fjerne batteriene når De skifter over til nettdelen.

Hele pakken inneholder en mikrofon med en kabel som samtidig fungerer som en reim til transport.

Compact kassett

Bandolett representerer noe helt nytt på båndopptaker området. En bånd-opptaker med nye bruksmuligheter, for Bandolett kan De ta med over alt. De vil legge merke til den lettvinte måten å legge inn bånd-kassetten på. Bare smett kassetten på plass! De behøver ikke å tre båndet, og kassetten kan byttes ut uten tilbakespoling. Når De skal skifte spor, vender De bare kas-setten. Alt gjøres på et blunk.

OVERBEVISENDE FORDELER TALER FOR DEN NYE

SIERA

BÅNDOPPTAKER I KAMERA FORMAT SA 9102 T

Dessverre, som det pleier å være med Phillips-opptakere så har gummireimen som styrer opptakeren gått i oppløsning, noe som sier meg med 100% sikkerhet på at det her egentlig er en Philips 3300 bare bygd i en annen kasse, for selve mekanismen er 100% fra firmaet Phillips og de reimene er prikken over i'en.

RADIO BYGG

leverer disse aktuelle byggesett fra lager:

«R. B. Superen» m. trolløye, 5 rør + likeretter. Beskr. i TFA nr. 9.

4-rørs transportabel batterisuper. Beskr. i TFA nr. 15.

3-rørs detektor mottaker for batteri. Liten og lett, transportabel turmottaker.

1-rørs refleksmottaker for miniatyrrør med høyttaler.

30 watt forsterker, 5 rør + likeretter, for lokalmottaker, grammofon og mikrofon.

Skriv til oss etter skjema og prisoverslag. Forlang vår siste prisliste over radiomateriell Vi leverer hvad De trenger til bygging av enkle og kompliserte mottakere, sendere og forsterkere. Vedlegg svarporto.

RADIOBYGG

Postboks 4644 — Oslo — Postgiro 129 98

JEG FØLER MEG TRYGG DELENE HAR JEG FRA

RADIO BYGG

Boks 4644 – OSLO

Fra Teknikk for alle 1947

RadiOnette i dag hos ELKJØP

Av Fredrik C. Hildisch, tidligere eksportsjef i Radionette norsk radiofabrikk

Som kjent for mange lesere i Hallo Hallo, eier Elkjøp-kjeden varemerket Radionette som Jan Wessel (1903-1980) registrerte den 27. september 1927. Samtidig lanserte han Europas første radio for drift direkte på lysnettet. Det var en teknisk bragd av den selvlærte, unge mannen uten noen teknisk skolegang. For Radionette-merket er dette litt av en historie å vise til, helt fra slutten av 1920-tallet i radioens spede barndom.

Å registrere et varemerke er en begivenhet for den som gjør det, det var det også den gang for den 24-årige Jan Wessel. I dette tilfelle var det samtidig en prestasjon av ham den 27. september 1927 å lansere Europas første radio for direkte drift på lysnettet.

Det gjør denne fengslende historien om Jan Wessel og merket Radionette til noe høyst vesentlig innen elektronisk industri ikke bare i Norge, men også i Europa.

Elkjøp-kjeden kjøper Radionette-navnet i 1979

Elkjøp kjøpte høsten 1979 Radionette-navnet og det som naturlig den gang tilhørte Radionette-navnet for kroner 900.000 fra bostyret i Tandbergs Radiofabrikk. Tandberg ble slått konkurs julen 1978.

Merket ble forvaltet av Elkjøp i alle årene på en fin og kreativ måte, ønsker jeg personlig å legge til! Det er heller ikke mange norske merker som har eksistert så lenge som Radionette. Det er takket være ledelsen i Elkjøp som så den markedsmessige muligheten som lå i Radionette-navnet, under skiftende ledelse og eierforhold gjennom nesten førti år.

Men Radionette i sine første 50 år som produksjonsbedrift, er i dag ikke gjenkjennelig. Nå er det kun et merke som lever videre. Det er RADIONETTE likevel. Et innarbeidet merke har en livskraft i et marked!

Elkjøp startet i 1962 som et samarbeid med noen ti-talls frivillige forhandlere. Var først hvitevarekjede. Det store spranget for Elkjøp inn i brunvaresektoren var kjøpet av hele varebeholdningen av Tandberg- og Radionetteproduktene fra bostyret til Tandberg Radiofabrikk, tidlig i 1979.

Tenke seg til – RadiOnette er 90 år i år – og er fremdeles et radiomerke som kjøpere i de nordiske land kan anskaffe gjennom Elkjøps 390 varehus i Norden!

Noen opplysninger fra selskapets nettsider: I Norge har Elkjøp 134 butikker med til sammen 4.050 ansatte. Lefdal 22 varehus og Elkjøp Phonehouse 23 konseptbutikker. Elkjøp Nordic AS er Nordens største handelsforetak innen forbrukerelektronikk og elektriske husholdningsapparater, 390 varehus og ca. 10.000 ansatte, omsetning på over 30 milliarder kroner. Konsernet har detaljvirksomhet i Norge, Sverige, Finland, Danmark, Island, Færøyene og Grønland. Elkjøp Nordic AS er eid av det britiske selskapet Dixons Carphone Ltd, London med over 42.000 ansatte i ti land.

Før 1999 solgte Elkjøp-kjeden Radionette radio, tv og video. I de siste årene etter at Dixons Carphone overtok Elkjøp, har segmentet av Radionette-apparatene kun vært radioer. I 2016 og nå i 2017 med omtrent 35 forskjellige Radionette-varianter i de nordiske land. I Norge, Sverige, Danmark, Finland, Island, Færøyene og Grønland.

Utvilsomt er Radionette et betydelig merke i kjeden. Elkjøp bruker gamle Radionette-navn som Solist, Menuett, Duett og Explorer på sine radioer. Navnene skaper i Norge gjenklang hos den eldre garde.

Elkjøp vurderte å kjøpe Radionette-bygget i Sandvika

For noen år siden tok jeg telefonisk kontakt med Elkjøps tidligere styreformann Trygve Fjetland (1926-2013) for å spørre ham om kjøpet av Radionette-navnet i 1979. Vi hadde en hyggelig telefonsamtale og han fortalte at det var et stort løft for kjeden å gi kroner 900.000 for Radionette-navnet sammen med det som naturlig fulgte med på kjøpet. Det var blant annet flere av Radionettes takreklameskilt i neon som var plassert flere steder i Norge. Radionette-skiltet som sto på veggen i Sandvikabygget, ble tatt ned og satt opp på kontorbygget til Elkjøp, opplyste han videre til meg. Det syntes Fjetland var hyggelig å gjøre, det ville gi en mer nærhet til Radionette for den nye eieren av navnet. Han fortalte til meg at styret i Elkjøp også hadde vurdert å kjøpe Radionettebygget i Sandvika, men det ville bli et altfor stort økonomisk løft for kjeden. Samtidig kan det nevnes at det var Trygve Fjetland som grunnla elektronikkjeden Elektrokjøp (senere Elkjøp) i 1962.

Jan Wessel kjøper handelsvarer fra Japan

Jan Wessel var en person som «snuste» på nye produkter fra andre verdensdeler. Kunne de være noe for Radionette å markedsføre i tillegg til sine egne produkter? Jeg bruker ordene: å markedsføre. De ord som Jan Wessel selv brukte var ordene Å SELGE.

Før krigen hadde Jan Wessel skaffet seg generalagenturene for Norge fra britiske Garrard – grammofoner og plateskiftere (populære og ble markedsledende i Norge), og

amerikanske Sylvania - radiorør og lysstoffrør. Det var for øvrig Sylvania som oppfant lysstoffrøret.

Kort tid før krigens utbrudd i Europa, reiste Jan Wessel til USA for å besøke Sylvania. Under sitt besøk ga han en meget stor bestilling på radiorør. Et innkjøp i rett tid! Det var grunnen til at Radionette - hemmelig - hadde rør som kunne settes inn i de nye Radionette-radioene som ble sendt ut på markedet etter 1945.

I begynnelsen av 1960-tallet kom japanske produkter som mindre, portable radioer noe inn på det norske markedet. Dette var produkter Radionette ikke hadde muligheter til å produsere på grunn av de lave prisene som disse produktene hadde.

På midten av 1960-tallet så Jan Wessel det som en fordel for bedriften å ha denne typen produkter i Radionettes sortiment. Wessel forhandlet direkte med den japanske representanten som den gang besøkte Radionettes kontor i Trondheimsveien 100, Oslo og senere i Sandvika-bygget. Samtidig fikk Radionette et nærmere forhold til produktenes ytelse og kvalitet. Det som kjennetegnet de japanske radioer, var at produktene var skrudd sammen med mange skruer eller mindre bolter med muttere. Produktene hadde en god driftskvalitet, men radioenes følsomhet og skilleevne var noe lavere enn Radionettes egne radioer.

De to første radioene kom fra NIVICO. Dette merket var eid av JVC (Japan Victor Company). Før krigen hadde JVC, eid av RCA Victor Company, hatt et tett samarbeid med det verdensledende, amerikanske RCA Victor Company. Begge produktene som Radionette kjøpte var transportable. En reiseradio med FM- og mellombølge: Modell F-820W. Den andre modellen var en radio med mellombølge og med kassett båndspiller (for ferdig innspilte båndkassetter) modell CCR-620 RE. Sistnevnte hadde en utsalgspris på kroner 540 inkludert batterier og et ferdig innspilt musikkbånd. Produktene ble markedsført av Radionette gjennom godkjente radioforhandlere. Markedsføres og garanteres av RadiOnette.

Japanske CLARION bilstereo 8-spors og 4-spors var produkter som Radionette hadde agenturet for i åtte år, fra 1967. Flere av modellene hadde en FM-radiokassett som kunne settes inn i åpningen til musikkassetten. Det ble solgt mange Clarion bilstereoprodukter. Produktene hadde en god kvalitet.

Innkjøp av handelsvarer fortsatte etter Jan Wessels tid, merket Radionette

Etter at Jan Wessel ble pensjonert i 1971 (fusjonen med Tandberg var våren 1972) overtok jeg i tillegg til min stilling som eksportsjef handelsvareprosjektet. Min oppgave var å søke etter og å finne frem til handelsvarer som styret i Radionette senere godkjente som et supplement til bedriftens egne produkter. Radionettes strategi var at bedriften skulle være en fulleverandør i markedet med handelsproduktene fra Japan i tillegg til sitt eget modellutvalg. Det var reiseradio med cassette, platespiller og tapedeck. I disse årene frem til 1978 ble det mange forskjellige produkter, flere fra japanske JVC.

Radionette hadde en egen person som var ansatt på laboratoriet i Sandvika. Han gikk igjennom prototypene før innkjøp ble besluttet for å undersøke at produktene holdt den standard som Radionette sto for. Flere av handelsvarene ble også teknisk noe forbedret før de ble satt i produksjon i Japan. Produkter som kom fra Japan kunne ikke bekjempes. «If you can't beat them, join them», var vår tanke. Neste skritt i Radionette var å produsere stereo-anlegg i **samme design**, radio/forsterker i Sandvika og tapedeck og platespiller i Japan. Konseptet ble avvist av konsernledelsen i Tandberg. Tegningene har jeg liggende i mitt historiske arkiv.

Tidlig i 1978 besluttet styret i Tandbergs radiofabrikk at Radionette-bygget i Sandvika skulle selges, og senere samme året ble de tre Radionette-selskapene fjernet i firmaregisteret. Varemerket Radionette og andre merker som Kurér, Menuett, Duett, Soundmaster etc. ble beholdt, eid av Tandberg.

Kun Tandberg skulle reddes, og da med betydelige midler fra Staten til videre drift, og nye Tandberg-produkter i brunvaresegmentet skulle konstrueres og markedsføres som «Tung Stereo» (stereoanlegg med stor utgangseffekt) og til meget høye priser. Danske Bang&Olufsens design og policy skulle etterlignes og helst gjøres enda mer attraktivt i markedene, var det interne snakket. Konkursen i Tandberg kom julen 1978 og nytt Tandberg-selskap ble opprettet for å fortsette «Tung Stereo»-opplegget. Nå skulle den nye bedriften tjene penger på det nye segmentet. Etter noen år var Tandberg-produktene vekk fra markedet. I dag og i flere år tilbake produseres ikke Tandberg-produkter, merket er borte fra markedet.

Til slutt vil jeg gratulere Elkjøp med at kjeden har synliggjort Radionette-merket i nesten førti år på en fin måte. Dette hadde nok også gledet Jan Wessel. Til lykke med Radionette-merkets 90-års jubileum i september.

Vi var der; Under Tryvannstårnet.

Av Tor van der Lende nr. 95

Onsdag kveld 7. Juni hadde vi fått til en omvisning i sendersalen på Tryvann ved våre medlemmer Frank Grandalen og Frank Lewis, begge ansatt i Norkring.

Det var en regntung og tåkete aften vi møttes oppe ved tårnet, 10 ivrige medlemmer hadde meldt seg på og tatt turen opp. Dette besøket var egentlig satt i gang av vår Einar Mantor Iversen som hadde lyst til å se hva som var igjen der oppe.

Frank Grandalen og Frank Lewis til venstre inne i sendersalen og en nysgjerrig gjeng fra foreningen som vil se mere.

Det var mange og store saler for alt utstyret som var rack-montert, og det var mange store rack med massevis av kryssfelt for å rute signaler fra forskjellige kilder til de rette sendere som var i drift. Det var kun FM-senderne som var i drift her oppe nå. Det sto igjen et par utkoplede TV-sendere som ikke var i drift lenger og ikke var fjernet. Når vi kikket inn bak i disse, så det ut som om en rørlegger hadde vært på ferde og koplet opp et helt VVS-anlegg med kjøling og avsug og masse høyspente komponenter.

Et kryssfelt rack.

En TV sender fra NEC, utkoplet.

En TV-sender innvendig.

De 4 gjenværende FM-senderne som er i daglig kontinuerlig drift. Disse er på 10 kW hver, og hver sender består av 8 separate sendere som er sammenkoplet i ut-gangen opp til antennene. Alt dette er transistorisert utstyr.

Frank Grandalen forklarer Einar Mantor Iversen om displayet som kan vise sender-effekten og diverse andre funksjoner.

I kjellern under FM-senderne står avstemmingsenhetene for senderne før signalene gikk opp til antennene, Ser ut nesten ut som et kompressor anlegg, bortsett fra at alle disse runde «boksene» er avstemte hulromsresonatorer.

Timene gikk utrolig fort og rommene i sokkelen på tårnet var mange og spennende, og nå var det ganske stille der og det var også en del tomme kontorer, da det ikke var så stor bemanning der lenger.

En del instrumenter som ble brukt til vedlikeholdet av TV- og FM-senderne. Her er det mye snadder.

Vi sender en stor takk til Frank og Frank som har fått istand denne omvisningen. Det er alltid spennende å se på utstyret hvor det vi lytter på kommer fra.

Maxim Memorial Station W1AW

Av Tore Moe Namsos LA5CL

En bokserie som har forandret livet mitt, på minst to måter, er ARRLs *The radio amateurs's handbook* eller *The ARRL HANDBOOK*, som den nå heter. Jeg slukte jeg alt som sto i disse bøkene, fra perm til perm. Den første utgaven jeg kjøpte var fra 1963.

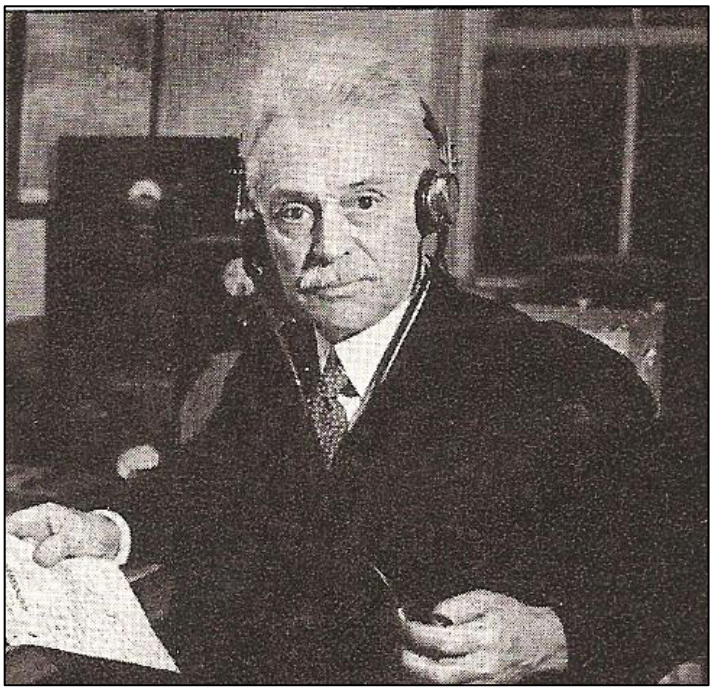

Hiram Percy Maxim

Her lærte jeg veldig mye om radiosendere og –mottakere. Og mine engelskkunnskaper da var så som så, og jeg ble jo nødt til å lære meg dette språket ordentlig, for å få med meg det som sto. Både radioteknikken og anglofilien har siden preget livet mitt.

Selvbyggingsinteressen (eller besettelsen) ble for alvor tent av alle de fantastiske byggeprosjektene som sto i disse bøkene. Selv om jeg ikke klarte å bygge så veldig mange av dem, så var bare det å lese og drømme om dem ofte nok.

ARRL HEADQUARTER

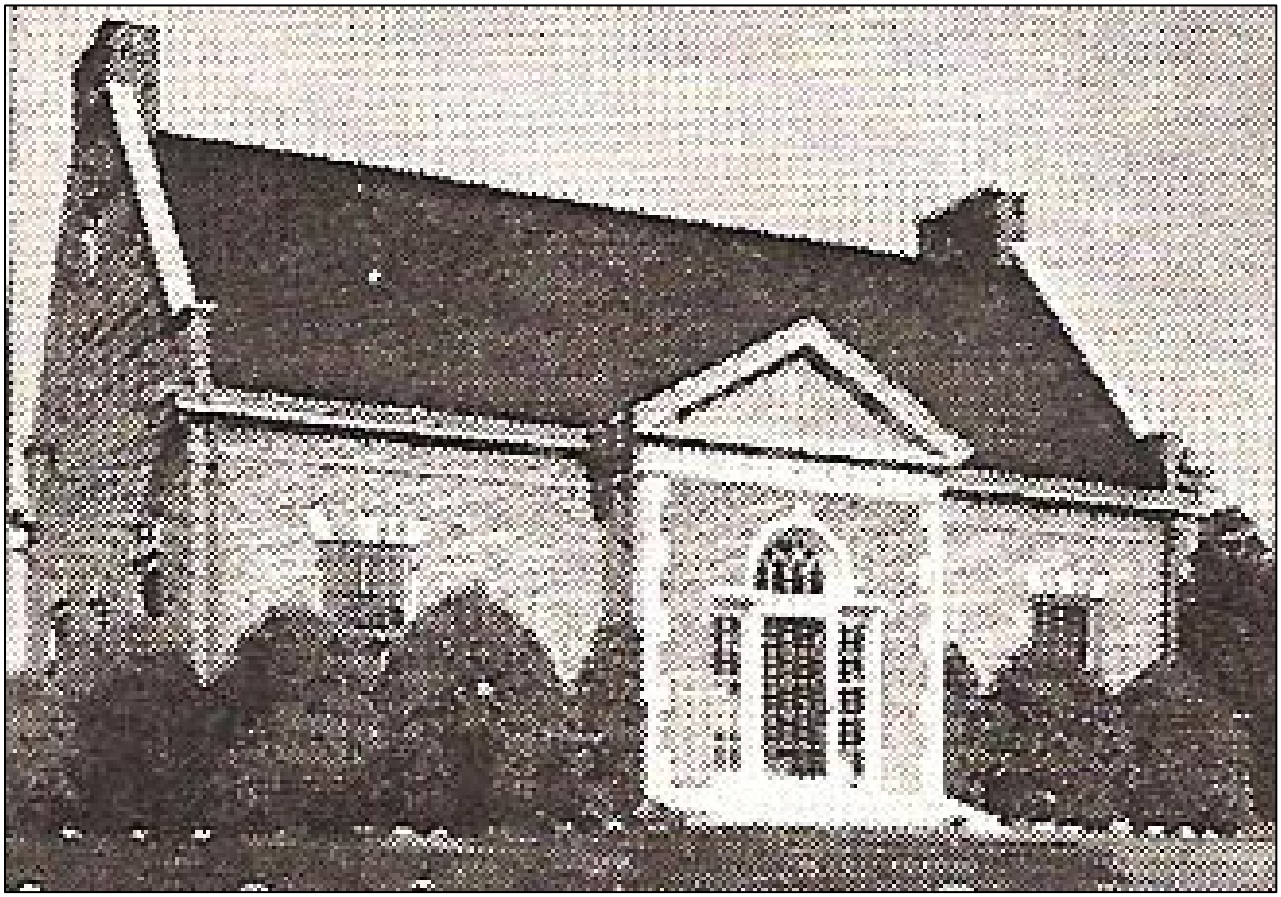

Jeg leste om grunnleggeren av ARRL, Hiram Percy Maxim som var president i organisasjonen fra 1914 til 1936. Han må ha vært litt av en personlighet. De kalte han «the old man». Og nåde den amatør som oppførte seg dårlig på lufta. Da truet han med *The Wouff-Hong* eller i alvorlige tilfeller med *The Rettysnitch,* som var skrekkinngytende straffeinstrumenter. (Antagelig kom det aldri til fysisk bruk av disse redskaper.)

The Wouff-Hong

The Rettysnitch

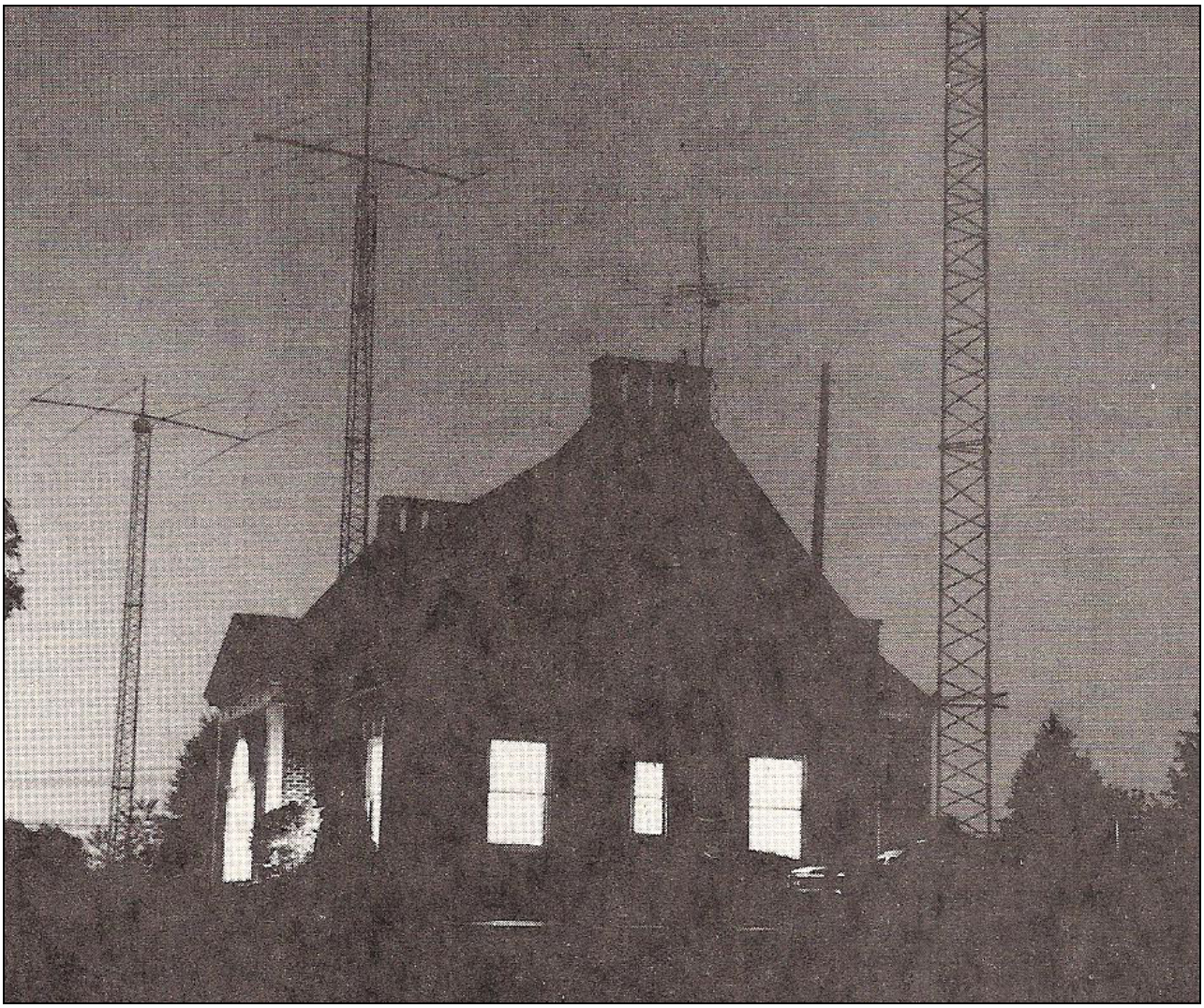

ARRL memorial station

Etter Hiram Percy Maxim's død ble det opprettet en minnestasjon i Newington, Connecticut, med hans gamle kallesignal W1AW. Stasjonen er fortsatt aktiv, og sender morseøvelser og amatørradionyheter (lignende med QST-LA).

På 60-tallet var jeg bosatt i Hamar, og syklet daglig, på vei til skolen, forbi et uvanlig mursteinshus, i New England-stil. Det var som å se huset til W1AW!

Jeg kjenner ikke dette husets historie, men det ligger der ennå, ikke langt fra Hamar jernbanestasjon, og er usedvanlig flott. Det bor ikke private der i dag, det virker som om det brukes av kulturelle og andre organisasjoner og eies antagelig av kommunen. Velholdt og fint er det i alle fall. Hamar-gruppen av NRRL burde egentlig ha hatt lokaler der.

The Amateur's Code

THE RADIO AMATEUR IS:

CONSIDERATE...never knowingly operates in such a way as to lessen the pleasure of others.

LOYAL...offers loyalty, encouragement, and support to other amateurs, local clubs, and the American Radio Relay League, through which Amateur Radio in the United States is represented nationally and internationally.

PROGRESSIVE...with knowledge abreast of science, a well-built and efficient station and operation above reproach.

FRIENDLY...slow and patient operating when requested; friendly advice and counsel to the beginner; kindly assistance, cooperation and consideration for the interests of others. These are the hallmarks of the amateur spirit.

BALANCED...radio is an avocation, never interfering with duties owed to family, job, school, or community.

PATRIOTIC...station and skill always ready for service to country and community.

—The original Amateur's Code was written by Paul M. Segal, W9EEA, in 1928.

Hams have adopted many special radio traditions over the years. In 1928, Paul M. Segal, W9EEA, composed an Amateur's Code. Ham radio operators proudly uphold The Amateur's Code today, just as in the past.

IKKE BARE HØRE...

men se - og se godt med

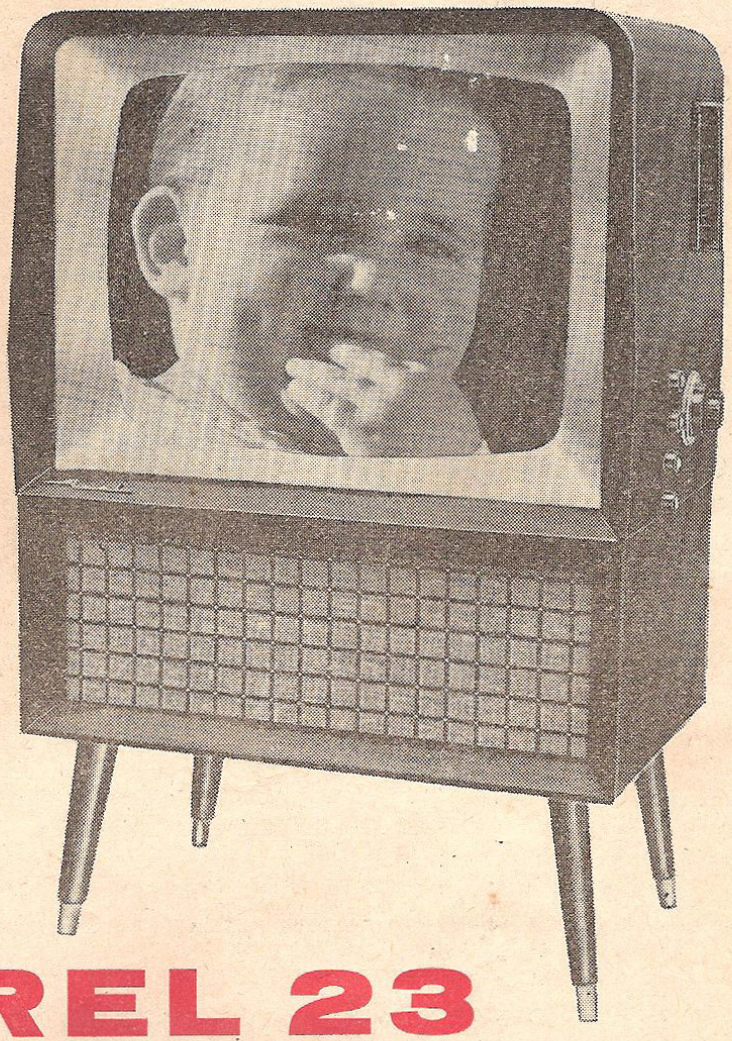

AREL 23

Flere typer og modeller, med eller uten ben. For alle AREL apparater gjelder at de er gjennomprøvet og pålitelige.— Belgisk kvalitet med verdensry. Alle apparater kan forsynes med en FM mottager.
Det benyttes firkantede billedrør med 114° avbøyning. 14 kanaler, 34 rørfunksjoner, 2 silicilikerettere, 7 germaniumdioder, sinusoscillator og motkoblet multivibrator. For nærmere opplysninger skriv til

PLATOUS FJERNSYNSFABRIKK

— HAMAR —

Fra DX-NEWS for kortbølge og TV, setember 1961. Se også HH125 (1/14).

Surplus Vintage Radio Test in Europe

Matthias Neuss, DJ 7 RS

Nelkenweg 1

D 29342 Wienhausen

To
Hallo Hallo, Norsk Historical Magazine
Dear editorial staff of beyond mentioned European Radio Magazines,
in order to prepare the next "October Test" in 2017 as an european radio event I have the idea to inform some radio magazines in Europe about this event titled " **Surplus Vintage Radio Test in Europe"**
This test will take place in the second part of October. The focus will be operating with old military rigs for a period during two weeks. The idea of this test was born by Mario Galasso, IK 0 MOZ with his crew. In the last years the test was well known in Italy and in 2016 several european hams participated in this test.
Now we will try to announce the test this year in several european radio magazines, listed at the end of this letter.
We beg you to publish the announcement in of the test at a suitable place and page in your national radio magazine. Maybe we will inform in this manner more hams who are interested to activate their old rigs from a long sleep...
The conditions and the whole information you will find below. If there are some questions or comments, please let me know.

With kind regards

Matthias Neuss, DJ 7 RS, dj7rs @ gmx.net

authorized by Mario Galasso, IK 0 MOZ, mario.galasso @ gmail.com

Adressed to the Radio magazines of:

Deutscher Amateur Radio Club

Experimenterende Danske Radioamatører (EDR)

SRS Niederlande

VERON

UBA Belgie

Rédaction Radio-REF

USKA Union Schweizerischer Kurzwellen Amateure

Österreichischer Versuchssenderverband
Radio Society of Great Britain
Föreningen Sveriges Sändareamatörer

Radioamatööri Helsinki
Norsk Radio Relæ Liga & Hallo Hallo, Norway

ARRL, the national association for Amateur Radio

RAC Canada via VE 3 LYX, Don

Here the details as original text from Mario, IK 0 MOZ: ,

mario.galasso @ gmail.com

October Test or "Surplus Vintage Radio Test in Europe"

The test is open to all OM with the requirement that the QSO is valid only if the two corresponding stations are using ex-military radio set.

The possible operation modes are CW and PHONE (USB, LSB, AM, AME, FM).

A station can be reconnected only in a different day, on different band or with a different set. Antennas and power supplies are free.

Each station has its own value, namely:

A: Vintage (WW 2^ and before) = 5 points

B: Classic (Tubes post WW 2^) = 3 points

C: Veteran (Mix Tubes / Semic.) = 2 points

D: Modern (Full Semiconductors) = 1 point

M : Monitor (SWL)

The total score of the QSO is made by adding the value of the two stations in contact.

For example: QSO between a SCR-193 (A = Vintage) and GRC-9 (B = Classic) = 5 + 3 = 8

A QSO between stations of different country same continent are worth double (DXCC list)

A QSO between stations of different continent are worth triple (WAC list)

Final scores will be per Operative Mode (CW and PHONE)

The test will begin on : 15 october 2017 at 00:00 UTC

and will end on : 29 october 2017 at 24.00 UTC.

The QSO is valid with the complete exchange of report, class and type

of set in use (Example: 599 / B GRC-9)

The suggested frequencies are (+/- 3 kHz)

80 meter

3575 kHz - CW ; 3610 kHz - AM ; 3745 kHz - LSB

40 meter

7012 kHz – CW ; 7095 kHz - LSB ; 7195 kHz - AM

Logs with the list of contacs made should be sent by e-mail at

iw5bar@yahoo.it within Nov. 11, 2017

Standard call for the event is

"CQ ARO de....." where ARO stand for Army Radio Operator.

In CW is OK also "VVV VVV VVV de....."

For additional details or further infos

http://crosem.altervista.org/forum/ or

iw5bar@yahoo.it

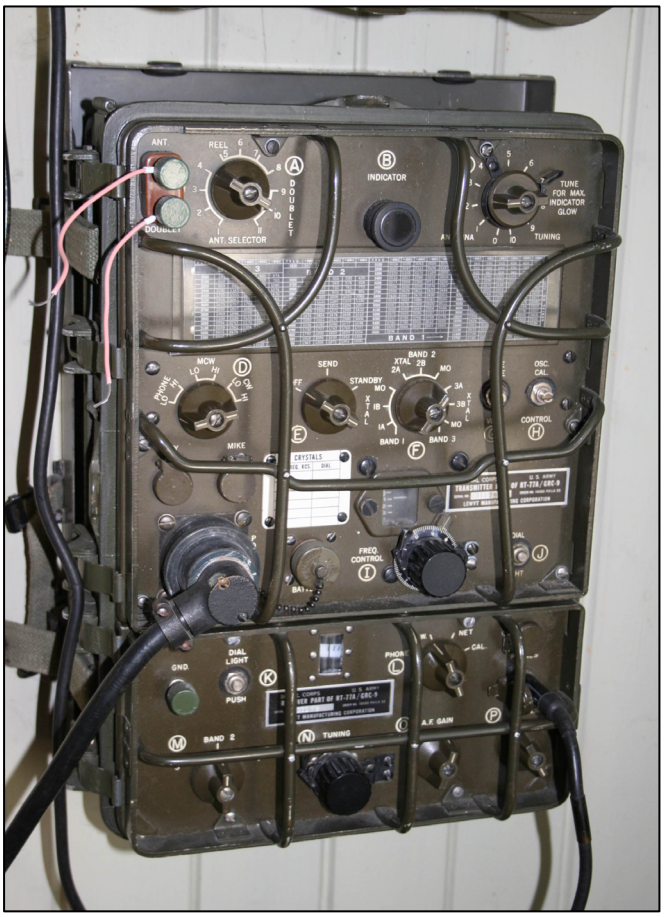

Her er eksempler på utstyr som kan brukes på testen. Lykke til!

Finn en god plassering i terrenget for radiovogna.

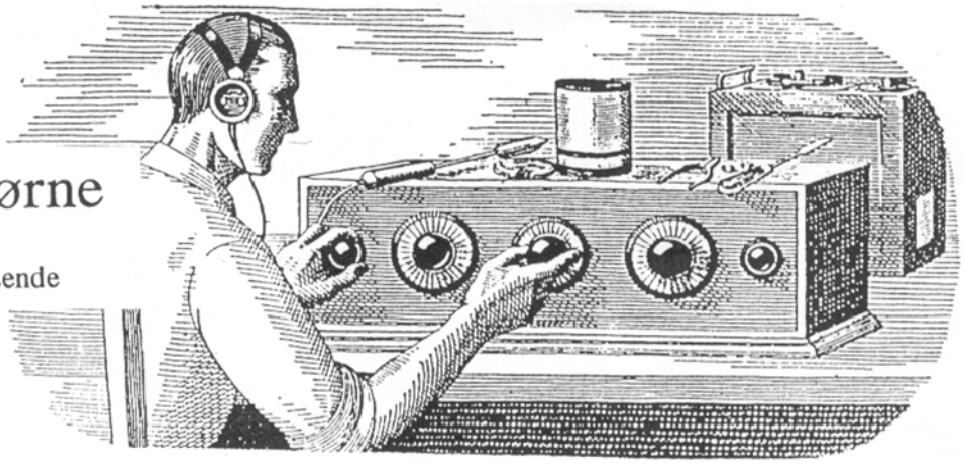

Tor's Hjørne

Av Tor van der Lende

Hei alle radiovenner, har dere hatt en fin sommer og nye radioopplevelser? Skriv til oss og del de med oss andre. Selv har jeg hatt en utrolig hyggelig og flott opplevelse med et besøk hos Ragnar Tellefsen i Arendal. Reportasje fra dette besøket er i bladet.

Ellers har det vært en travel sommer for oss i styret. Henting av 2 dødsbo og diverse donasjoner. Vi må rydde for å få plass til alt som kommer inn, og vi har flere donasjoner på papiret som må hentes.

Denne høsten skal vi prøve oss på noe nytt, nemlig en nettauksjon på vår hjemmeside. Vi har en stor samling med kommunikasjonsmottagere etter vårt medlem Willy Skoland, som gikk bort i juli. Han hadde på forhånd gitt beskjed om at hans utstyr skulle selges av oss, og pengene skulle tilfalle Leger Uten Grenser. Dette har vi da tenkt å selge på en nettauksjon. Vi kommer til å legge ut bilder og annen info etter hvert på web-siden vår. Her blir det snakk om minstepriser på alt.

En donasjon vi har fått på døra er en spesiell båndopptager som er litt spesiell. Vi ble kontaktet av Tom Levin, som skulle rydde opp litt etter sin far, som var en «Reodor Felgen», radioamatør, og de siste 15 år jobbet i NRK som kamera-tekniker. Han var en ivrig hjemmebygger av elektronikk og masse annet.

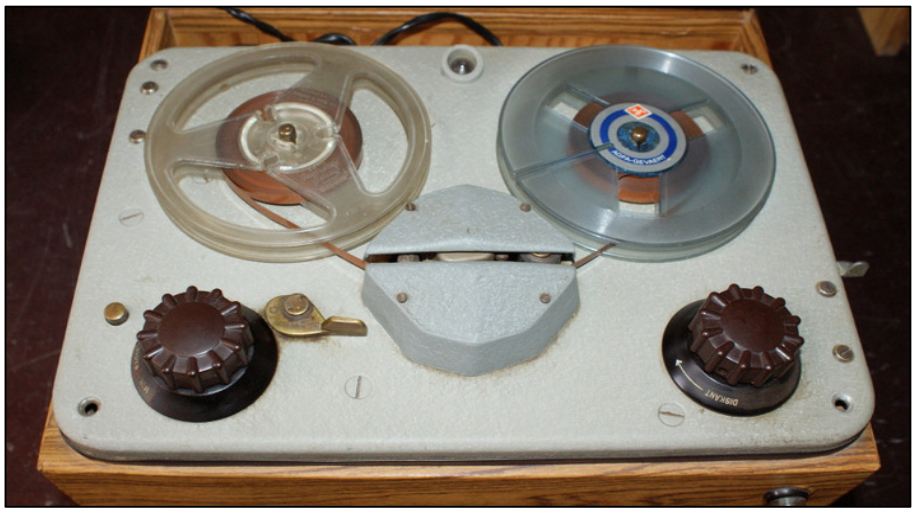

Her ser vi maskinen. Det er et amerikansk båndopptager-deck som han har bygd inn i en kasse. Fabrikat er ikke merket, så dette er en UFO. Den virker veldig bra og knappene er gravert med norsk tekst på den nedre delen av knappen.

Våre Vakre Krystallapparater

Av Tor van der Lende nr.95.

Jammen dukker det fortsatt opp et ukjent krystallapparat innimellom, og det skal vi være glade for. Vi fikk en melding om vi ville overta en del radio-litteratur og deler etter et av våre tidligere medlemmer som var gått bort, og det var Reidar Rustad, 709, og hans sønn drev og ryddet opp etter sin far. Det ble full bil fra Bøler, og mesteparten var radiobøker og blader, men innimellom alle disse eskene dukket det jammen opp en liten grønn boks, med en kjent logo på lokket, og dette var et krystallapparat fra Norsk Radioindustri A/S. Dette var et ukjent apparat, da vi hittil bare har sett «lampeapparater» fra dette firma.

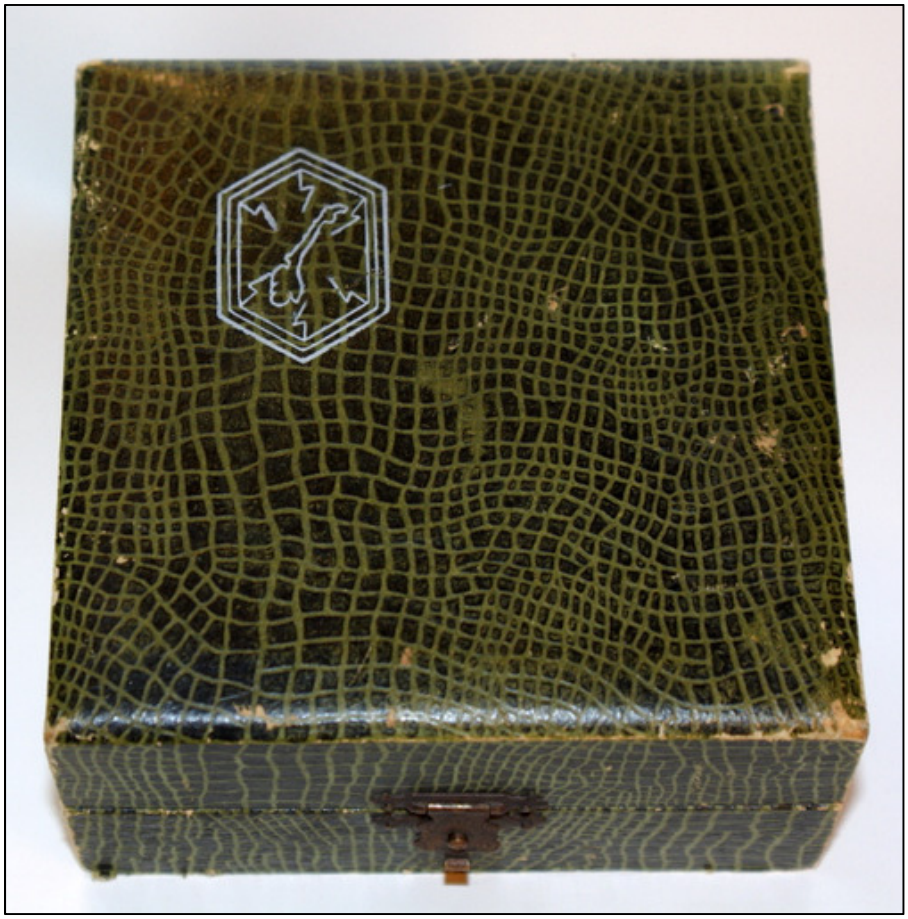

Er det mange av dere som har sett denne logoen før? Ikke det nei, det har jeg og det på en ukomplett batteriradio som vi har fått og befinner seg i foreningen, og denne har jeg planer om å restaurere bare jeg får tid.

Pen grønnfarget krokodilleskinn-imitasjon både innvendig og utvendig.

Norsk Radioindustri A/S hadde adresse i Universitetsgt. 12, Kristiania.

Vi har laget et katalogark på en 4 lampers batterimottager 1923/24, med reg. nr. 23 NR 1 R, fra 04-2006. Vi har også et katalogark på den vi har i foreningen, men det mangler jeg i min samling, (tro det eller ei)!

Som vi ser er dette et vakkert krystallapparat, og ganske tungt siden frontplata er en keramisk/stein flis som er lakkert på oversiden. Øverst til venstre sitter klemmskruen for jordtilkopling, (alle klemmskruene har merke på toppen, A-J og T-T,) og under J ser vi en liten blank spak med 3 blanke kontaktpunkter og disse er tappinger på spolen på jorddelen av denne som vi ser på neste bilde.

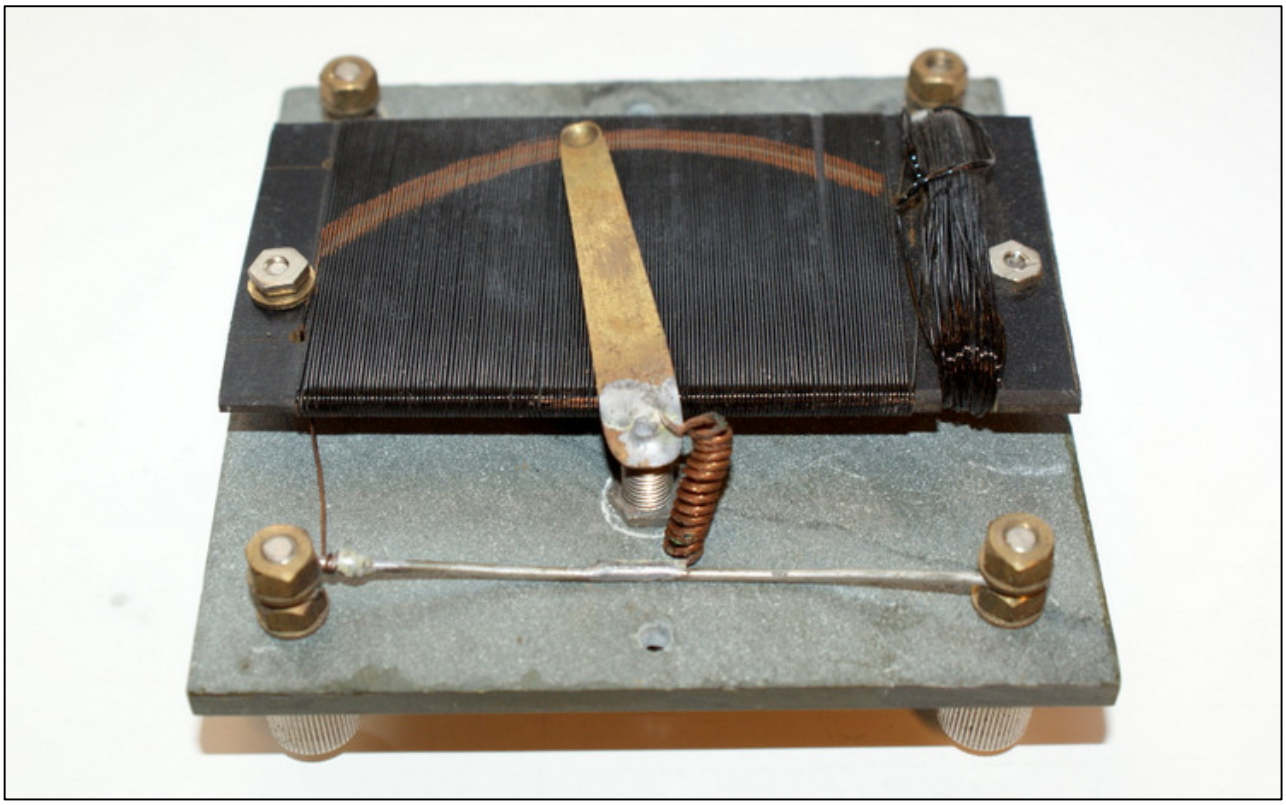

Her ser vi innsiden av apparatet og avstemmingen er rett og slett via en arm som skanner over spolen som er viklet på en plate av ebonitt, og til høyre på spolen er det viklet opp en del viklinger på hverandre, og som nevnt over er dette jord-enden av spolen med de tre tappingene, og avstemmingen er da på den øvre enden, (antenne-enden) på spolen.

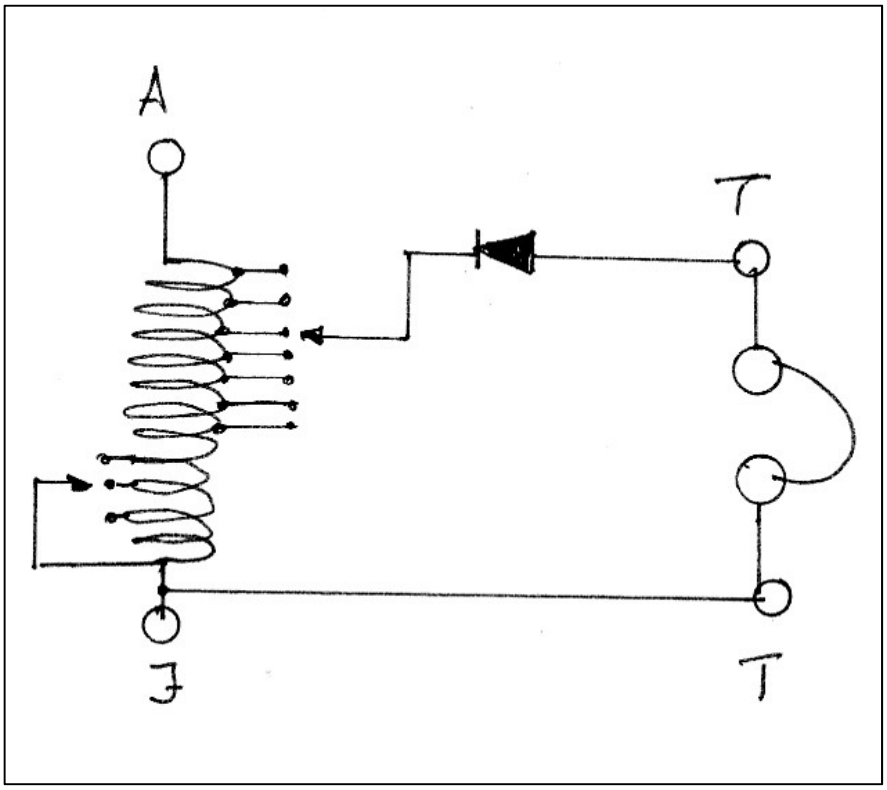

Som dere kan se er dette et meget enkelt krystall-apparat, uten avstemnings-kondensator og uten telefon-kondensator som de fleste andre apparater hadde.

Spolen er som dere ser en flatviklet spole, men hvem har sagt at en spole alltid skal være rund?

Radioer jeg har møtt

Tungsram Orion, mod.844

Av Tor van der Lende nr. 95.

Jeg ble kontaktet av en ung dame som hadde arvet en gammel radio og en platespiller i et lite radioskap etter sin bestefar. Hun ønsket å få spilt plater (78) og høre på radio på dette siden det var litt nostalgi her. Når jeg fikk radio og Garrard platespiller i hus, var alt dødt. Så her var det bare å brette opp ermene og finne fram stetoskopet.

En ganske pen og artig radio med avrundede hjørner foran på hver side.

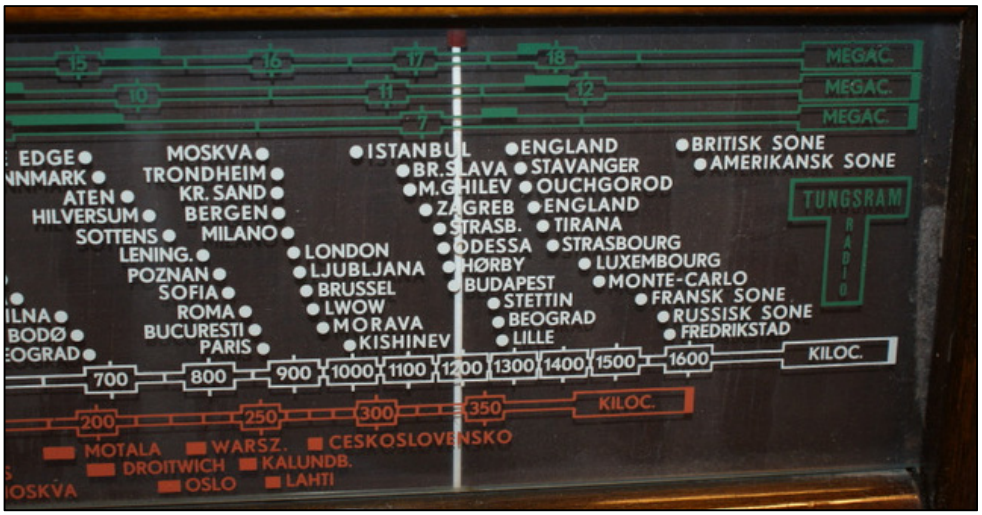

Se teksten på skalaen, den er på Norsk.

Denne radioen har L-M og 3 kort-bølge-bånd.

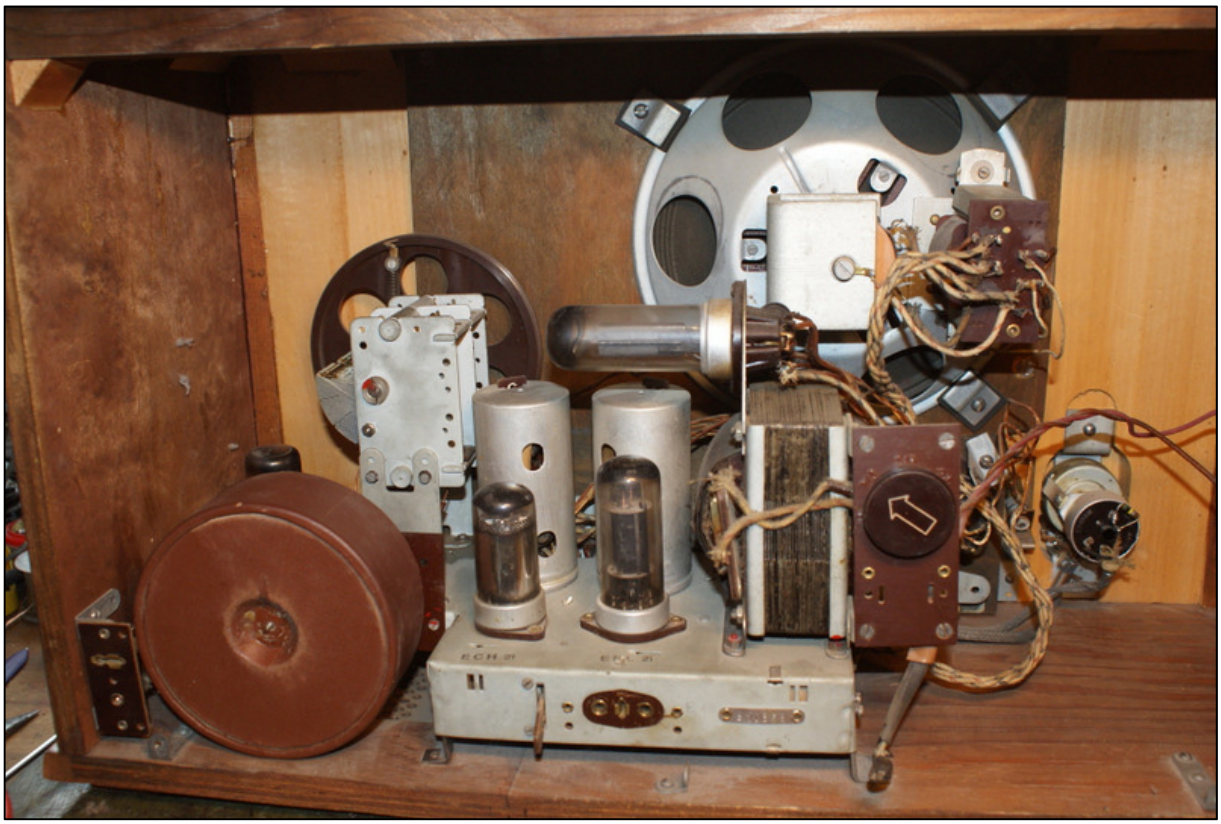

En titt inn bak avslører en rar rund boks. Denne radioen er for øvrig laget i 1947.

Her ser vi «the mystery box» En roterende spolesentral. Det er første gang jeg ser en slik på en kringastningsmottager. Rørbestykning: ECH21 x2, EBL21, AZ21 og EM34 trolløye.

Radioen trengte sårt en haug nye kondensatorer som ble byttet, inkludert elektrolyttene i strømforsyninga. Siden damen ikke var så interessert i å lytte på mellom eller kortbølgen på denne lot jeg være å få orden på disse båndene, da det var noe krøll med spolesentralen, så bare forsterkeren spilte, var alt bra.

Jeg kjøpte en rimelig DAB reiseradio som ble plugget inn på grammofon-inngangen, og dette ble vellykket, med en kabel med 2 motstand i for mono-kopling. Jeg lagde også et ekstra inntak bak for grammofonen med en bryter imellom slik at hun kunne velge mellom DAB og grammofon.

Så var turen kommet til Garrarden, husker ikke nå modellen, men den hadde tre gummihjul og to små drivremmer på en vendbar brakett for hastighetsvalg. Disse var tørre og sprukne, men jeg hadde en maken spiller i kjeller'n hvor disse hjulene var bra på, så den ble slaktet og montert på den som var på operasjons-bordet. Ellers ble alt mekanisk renset og smurt. Motoren var veldig bra, trengte bare litt olje i lagrene.

Damen kom og hentet sakene, bordet/skapet var ikke med så jeg vet ikke hvordan dette så ut, men ifølge damen var det en sjalusidør foran platespiller'n.

Jeg tok en gjennomgang med alt sammen, og hun var veldig fornøyd.

En morsom jobb var det, og fornøyde kunder er også bra.

Tungsram-fabrikken i Ungarn ble grunnlagt i 1896. Hovedproduktet den gang var produksjon av glødelamper med wolfram-tråd. Dette forklarer navnet Tungsram, som er en kombinasjon av *Tungs-ten* og *Wolf-ram.* Tungsten er det nordiske navnet på metallet wolfram. Det har nesten samme egenvekt som gull, og er derfor svært tungt. Det har forøvrig vært laget falske gullbarrer med wolfram innerst og et tynt gull-belegg ytterst.
(Red bemerkning)

Besøk hos Ragnar Tellefsen i Arendal

Av Tor van der Lende nr. 95.

Årets sommerferie måtte ha minst 1 innslag av radio, og siden vi hadde kjørt Oslo-Stavanger og tilbake, hadde vi satt av 2 dager i Arendal på hjemtur. Siden jeg hadde sett så mye flott fra Ragnar Tellefsens samlinger på facebook, så bare MÅTTE jeg hilse på ham. Et besøk ble avtalt på forhånd, og vi var velkomne til å spise lunsj med ham og hans familie. Etter en del kjøring på ville veier, og en kartbok som ikke stemte med veimerkinga, fant vi tilslutt fram etter å få en «Talk-in» på øret via mobiltelefon. Vi ble tatt vel imot og etter en hyggelig lunsj, var det tid for en omvisning på Gjervoldsøy Tekniske Museum, som åpenbarte seg i en rødmalt låve ovenfor bolighuset. Kommet vel innenfor ble jeg møtt av den gode velkjente lukta av gammelradio. Og her åpenbarte det seg en utrolig flott samling av velpreparerte og velfungerende radio gjenstander.

Det første som møter deg er en flott oppbygd radioshack med både sendere og mottakere. Ragnar er gammel skipstelegrafist, og mønstret på som 17-åring. Morsekunnskapen sitter fortsatt godt i øret. Han har også i mange senere år drevet en radio/TV forretning samt kommunikasjonsutstyr i Arendal, med mange ansatte. Så den tidligere kundekretsen kommer stadig innom med diverse apparater til museet. Donasjoner detter innom stadig vekk.

En morsom gave han fikk fra noen gamle venner til en bursdag: «RADIOHEAD», ble denne gaven kalt.

På bildet under ser vi en del av en av veggene med Tandberg og Radionette utstyr.

Ragnar har mye snadder, og her setter han på en Sony forsterker som driver 2 store høyttalere, den ene ses foran bena hans, og her var det trøkk så det holdt, og håret mitt stritta til alle kanter. Vi ser også et flott Huldra 5 kabinett.

Her har vi en flott B.O trådspiller, og til høyre for den står en liten bærbar video-opptager med kamera.

Øverst står det en B.O videospiller, og under; et Klaveness TV apparat, hvor noen kantlister mellom røret og frontplata har løsnet og lagt seg foran billedrøret.

Alle gjenstandene i museet er merket med et lite nummer som har en referanse til hva dette er og hvor det har kommet fra.

Jeg gikk berserk med kameraet mitt, og tok bilder hele tiden, og dessverre må jeg bare vise et lite utvalg her.

Ragnar er en erfaren radiokyndig mann som har nådd 75 år, og har en stor familie spredd over hele verden, både i USA og Sør Afrika hvor han har en sønn som driver en vingård, og han er en meget bereist mann.

Ragnar med en «liten» samling av reiseradioer. På hylla bak ser vi en TIMELITEN.

Neste rom er forbeholdt eldre kommunikasjonsutstyr, både tysk, engelsk og amerikansk. Dere som kjenner dette, ser hva det er, og trenger ingen kommentar fra meg.

Her har vi en skikkelig tøff engelsk sender.

En gammel Norsk mottaker laget på NERA. Denne er nok fra 50-tallet.

Ragnar hadde flere andre steder med radioutstyr, i underetasjen under museet var det en «mottaks- sentral» for innkomne radiogaver/donasjoner, som senere skulle innom doktoren for undersøkelse og førstehjelp. Men ikke nok med det, her var også en flott samling av skipsradioutstyr, rene telegrafistlugaren.

Her har vi en sjeldenhet jeg lenge har ønsket å se, nemlig en radio som satt i Spitfire-flyene.

Historien skal tas vare på i alle former, her en vegg med mobiltelefoner fra de eldste til de nyeste.

Her er vi i telegrafistens lugar, til venstre ser vi er stort PA trinn fra NERA.

Til høyre en skikkelig skipssender, noe lik de vi har i foreningen. Husker ikke fabrikatet på denne nå. Glemmer alltid å gjøre notater på det jeg tar bilder av.

Her er det også noe moderne VHF maritimt utstyr.

Her er vi nede i båthuset, som ikke har plass til noen båt, men en flott SAILOR radiostasjon samt en del annet kjent kommunikasjon og måleutstyr.

En fin samling av maritime livbåt/nødsendere. Den store runde nederst til høyre kommer fra en russisk båt. Til venstre ser vi en stabel med div. måle-instrumenter. Vi ser også et par «Gibson Girl» livbåt sendere.

To glade «Radioheads». Selv min gode hustru, Mette, fikk også en omvisning og var meget imponert over samlingene.

Så, etter noen hyggelige og informative timer tar vi farvel med Ragnar og hans hulde viv. Vi takker hjerteligst for oss, og håper på et gjensyn en annen gang.

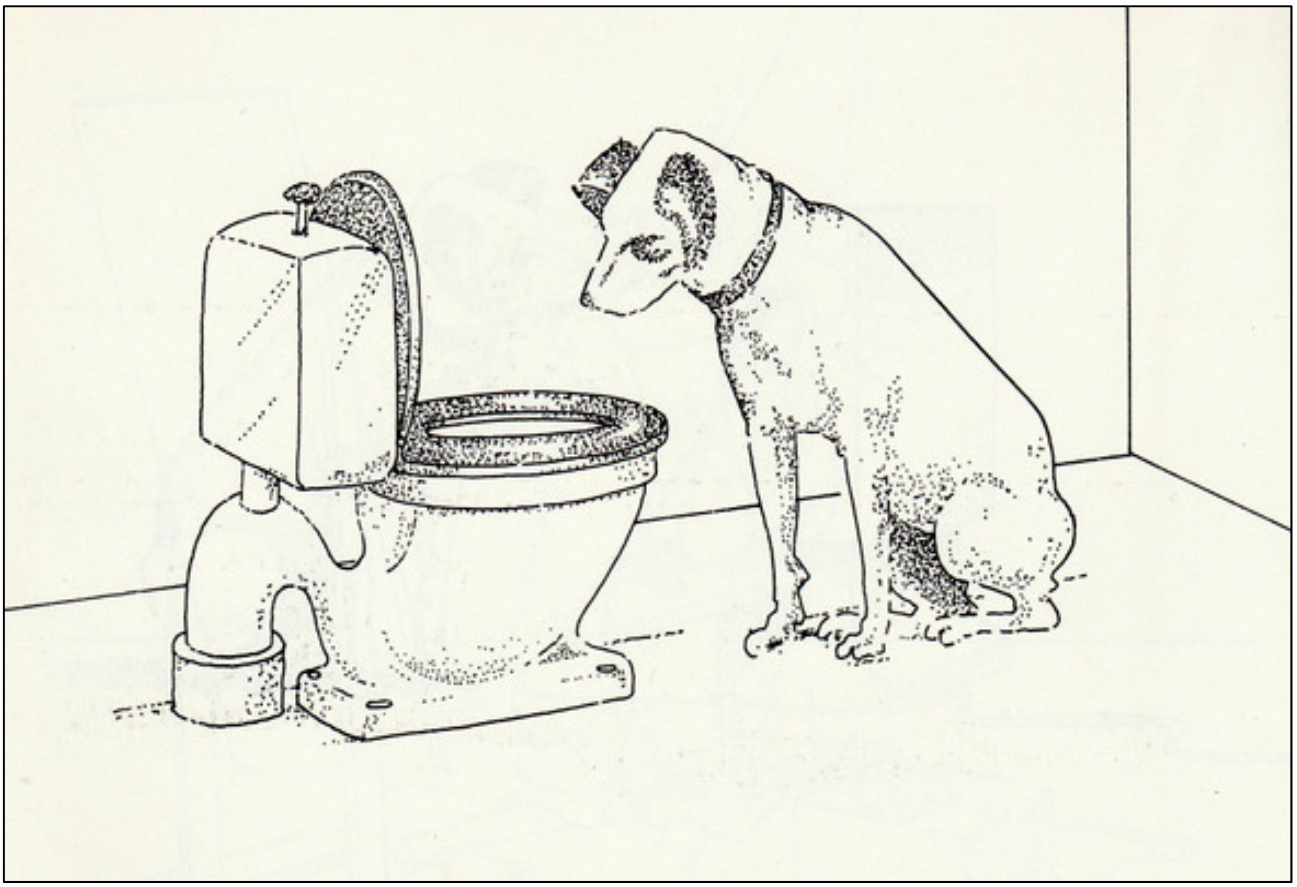

Jaja, det var den DAB radioen….

Tar med et bilde av en radiosender som Per Kjell Levin har bygget, det var han med båndopptageren på første side i hjørnet. Som vi ser er denne bygget for 20-40 og 80 m. Teksten er gravert, og han fikk også en pris hos NRK for en ladelikeretter for videokameraer han hadde konstruert.

Leserinnlegg

Takk, FM !

Onsdag 21. juni stengte NRK FM sendingane i vår region. Då er 58 års radiohistorie i Indre Sogn slutt.

Verdas første FM sendar vart sett opp i New York i 1940 av NBC, med støy og fadingsfri kringkasting. I Europa var det Tyskland som var først ute med FM-sendingar, UKW, i 1949. Norge kom med i 1955, då det vart sett opp 9 sendarar.

Her i Indre Sogn vart Sogndal FM- sendar på Storehogen bygd i 1959. Sendetårnet var då 42 meter høgt. Det vart så i 1988 påbygd og er i dag 109 meter.

FM-mottakinga var ein revolusjon i lydkvalitet. Det var så rein lyd at det var som vi var til stades i studio. Før FM lytta vi på Oslo kringkastar på Langbylgje og Vigra

ved Ålesund på Mellombylgje, med varierande lydkvalitet. Vi kunne også høyra Bergen kringkastar, men med mykje støy.

Tidleg på 1950-talet vart det sett opp ein såkalla linjesendar i gamle Årøy kraftstasjon. Desse sendarane var ei norsk oppfinning av Teledirektoratet, og dei brukte høgspentnettet som sendarantenner. Signala kom på telefonlinje frå Bergen via Voss. Dette betra mottakingaforholda i Indre Sogn betydeleg. Årøy Linjesendar var i drift til 1972. Linjesendarar vart berre nytta i Norge.

Det er kun vi som etterkvart er vortne godt vaksne som veit kva for ein revolusjon det var å få FM-kringkasting. Eg hugsar det som om det var i går, då far min og eg første gong høyrde FM-radio hos O.J. Ugulen på Indre Hafslo. Han hadde kjøpt ein Tandberg Sølvsuper jubileumsmodell. Tandbergs Radiofabrikk var 25 år i 1958. Ein radio kosta på den tid rundt 600 - 900 kr., som var ei heil investering. Ei brutto årsløn var 12 - 15.000 kr.

Eg skriv denne artikkelen, slik at vi skal vera klar over kva betydning FM har hatt, og kva det såleis har betydd for oss, utan at mange er klar over det.

Og eg avsluttar med å seia:

Takk, FM, for di krystallklare stemme i 60 år !

Kjell Opheimshaug
Marifjøra i Sogn
Medlem 1933

Selvbygging av super-regenerativ mottaker.

Det er sikkert framleis nokre få radioentusiastar som finn glede i å bruke loddebolten. Dessverre blir det etter kvart færre. Personleg saknar eg mykje la7mi, Stein, som eg både studerte eit par år saman med og som eg også heldt kontakten med heilt til han gjekk bort. Også la5im, Håkon (Kleive – Molde), var i mange år ein dyktig og aktiv sjølvbyggar som eg hadde god kontakt med. Dessverre har han også vore silent key i fleire år.

Personleg har eg prøvt å bygge enkle elektroniske saker, men aldri noko komplisert eller avansert. Etter som åra går har eg kome på at eg bør prøve å nytte noko av eit etter måten ”rikhaldig junklager”. I min alder veit ein aldri kva tid ein eventuell helsedeffekt hindrar ein i å bruke hendene og hovudet.
I tida før og etter jul har eg prøvt å bygge enkel super-regenerativ rx for vhf. Har ikkje tenkt å bruke sakene for amatørtrafikk, men kanskje for airband og lytte til den sparsommelege kommunikasjonen mellom Widerøfly og Hovden lufthamn som ligg berre 2 – 3 km frå mitt qth. Eg har samla saman fleire konstruksjonar frå div blad og bøker og internett, men dessverre ikkje oppnådd forventa resultat. Har mellom anna funne tilbake til konstruksjon av la7mi og la7pc som sto i AR i 1969. Siste oppkoplinga eg prøvde sto i AR mars 1980 og forfatta av la8ak. Denne oppstillinga synest eg må kunne fungere ok. Har studert litt funksjonen til quench-oscillatoren, men må vedgå at eg ikkje heilt har forståing for kva denne oscillatoren har til oppgåve. Oscillatoren fungerer i allefall ok. Eg meiner at feedback – potmeteret skal vere innstilt til nesten sjølvsving for detektortrinnet. Då skal det også oppstå ”hasj-lyd” i lf- forsterkaren. Det gjer det ikkje, og vil vel vere ein indikasjon på at trinnet ikkje er på grensa til sjølvsving. Eg har brukt MPF 102 som eg reknar med er like ok som MPF 107. Har hatt pause frå ”forskningsprosjektet” nokre dagar, men har tenkt å prøve på nytt og bruke 2N3819. Lagar ikkje kretskort etter etsemetoden, men bygg meir eller mindre i ”Manhatten style”. Dessverre har eg berre ein gamal engelsk signalgenerator av merket Taylor. Utgangen på 116 Mhz er nok overtone. Like bra å bruke eit gamalt profesjonelt gdm av Philips produksjon.

Spørsmålet mitt er om nokon har prøvd å bygge super-reg rx for vhf, og om nokon har tips til meg.

Sender som eigen fil kopi av skjemaet av oppkoplinga eg jobbar med no.

73 Norleif Bjørnseth - la9fg

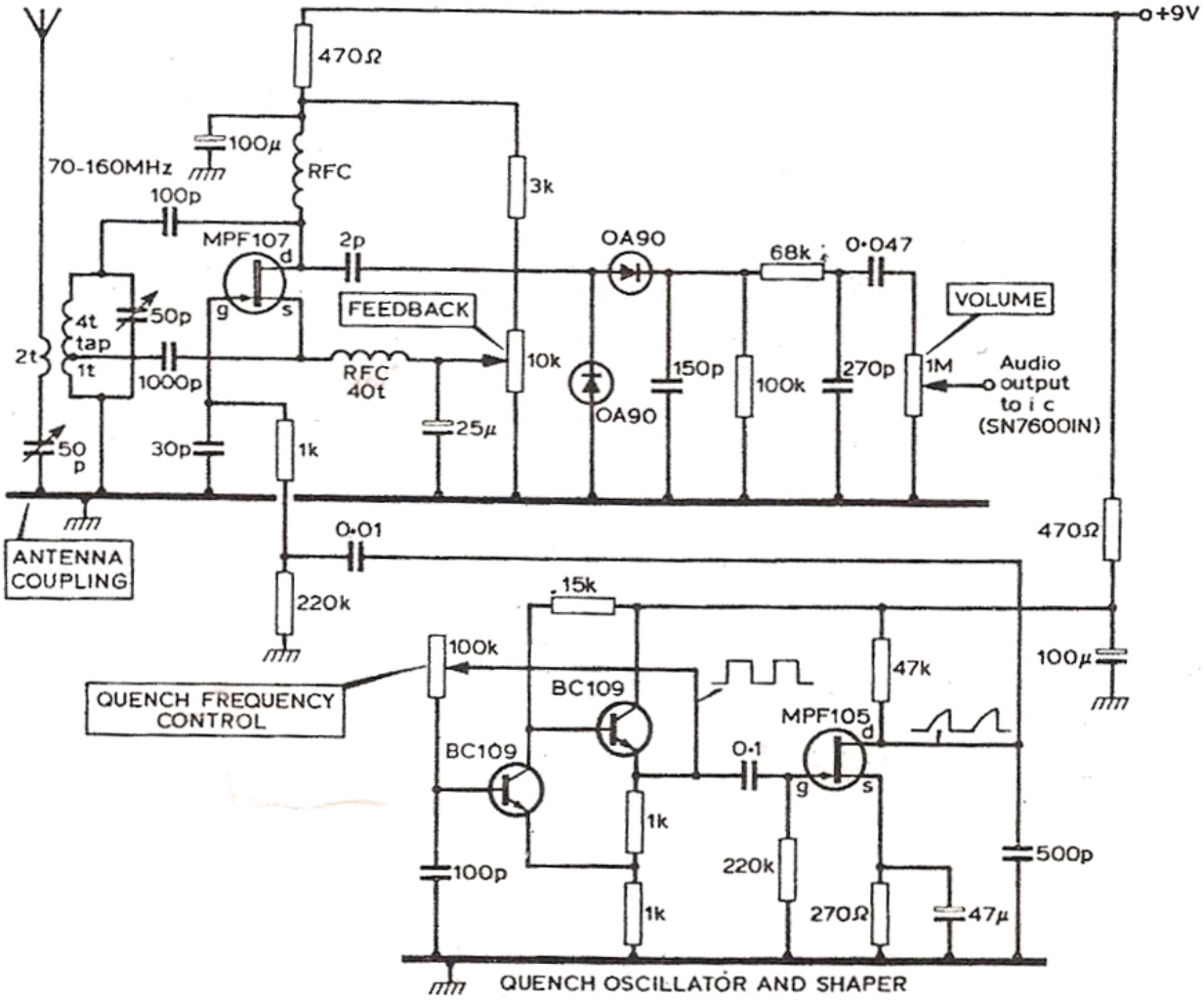

ANNONSER

Kjøpes

Jeg er på jakt etter en Radiola «Alt i ett», fra 1930-31.
Bjarne Selnes Tlf.: 958 13 530.

Kjøpes

Tandberg TB 64X eller TB 3500X og kassettspiller TCD310 ønskes kjøpt, forhåpentligvis i bra stand.
Henvendelse til Finn Amundsen Tlf.: 920 34 549 eller fiaamu@online.no”

Verksted Trygve Gudem.

Av Tore Moe Namsos

Relé-apparatet avbildet på for- og bakside av bladet er merket med teksten Trygve Gudem Kri. A.

Dette må tydes slik at apparatet er produsert av et finmekanikerverksted ved dette navn i Kristiania. Det fantes kanskje en 10-talls slike verksteder i Norge runndt forrige århundreskifte, og Trygve Gudems verksted er et av dem. Trygve Gudem ble født i Kristiania i 1894. Hans foreldre var Ole Eriksen Gudem (Politioverkonstabel) og hustru Hilda Kristina Gudem. Farens tittel tyder på at de hadde bra økonomi, og hadde råd til å gi sønnen en god teknisk utdannelse.
At han slo seg på telegrafinstrumenter var ikke så dumt fordi det var stor etterspørsel etter slikt fra bl. annet Jernbanen og Telegrafverket.
Sannsynligvis stammer dette instrumentet fra Jernbanen da de opererte med mange langlinjer med behov for slike forsterkere og at det dessuten var både ønskelig og nødvendig å dele opp disse linjene i kortere strekninger med galvanisk skille mellom dem. Dette var sikrere med tanke på lynnedslag og atmosfæriske elektriske utladninger. Det gjorde også at det ble enklere å lokalisere eventuelle brudd på linjene.

Siden Trygve Gudem ble født i 1894 er det ikke sannsynlig at han kom i gang med noen produksjon før 25 år senere, d.v.s. omkring 1919. Kristiania forandret navn til Oslo i 1925, så apparatet ble neppe laget etter det.
Kanskje noen har flere opplysninger om dette verkstedet og om andre telegrafinstrumenter o.l. han produserte?

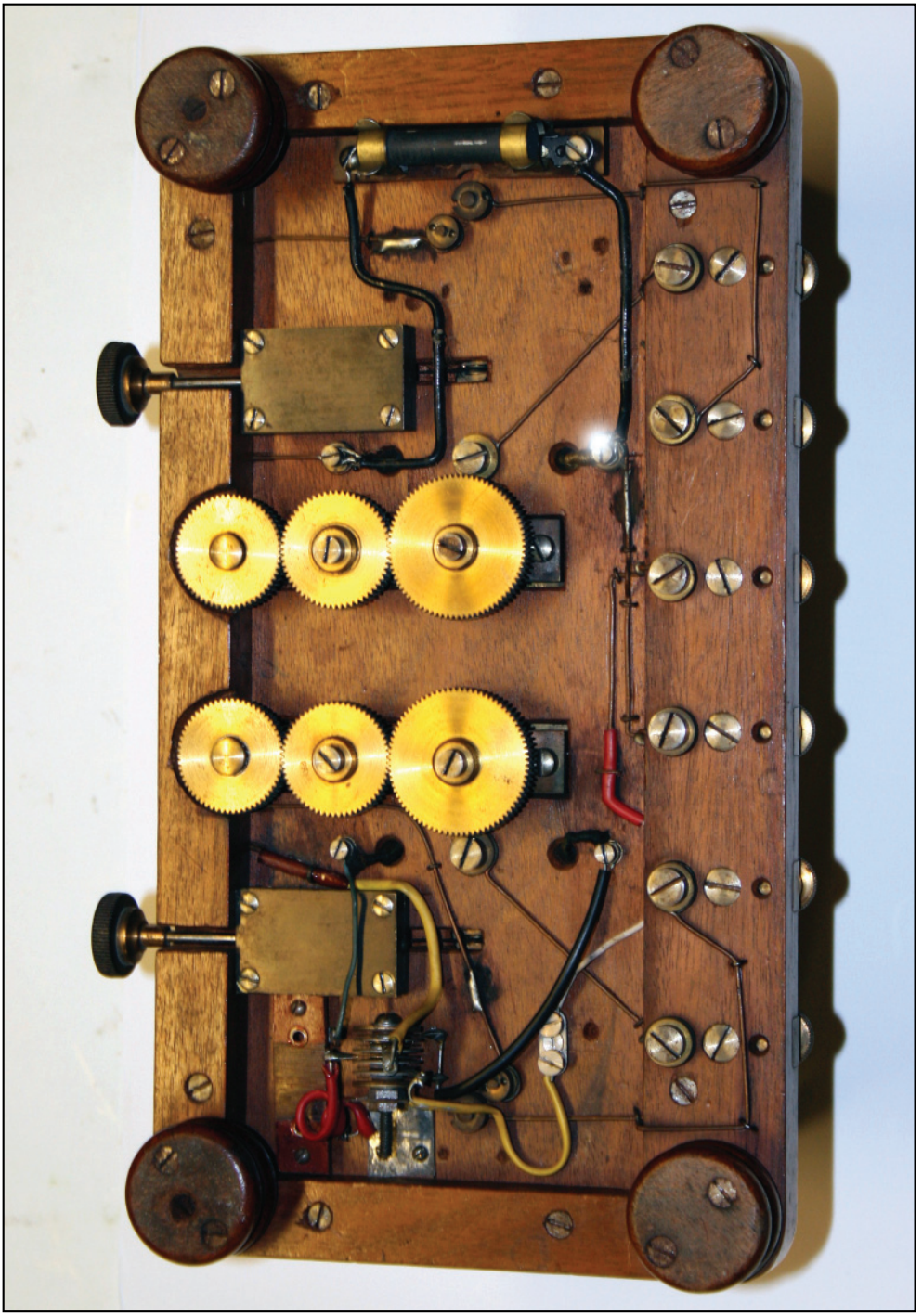

Det doble morsereléet sett fra undersiden.